

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

ΘΕΜΑ : Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΩΝ BONSAI ΚΑΙ ΟΙ
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΞΑΠΛΩΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ
ΚΟΛΩΝΙΑ ΜΑΡΙΑ**

**ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
ΚΩΤΣΙΡΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ**

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 1997

Θέμα : Η τεχνική καλλιέργειας των bonsai και οι προοπτικές εξάπλωσης της στην Ελλάδα .

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	σελ. 1
I. Εισαγωγή.....	σελ. 2
II. Ιστορική αναδρομή.....	σελ. 4
III. Πηγες ευρέσεως υλικών κατασκευής bonsai.....	σελ. 6
1. Μεγαλώνοντας bonsai από σπόρο... ..	σελ. 6
2. Μοσχεύματα	σελ. 9
3. Καταβολάδες.....	σελ. 10
4. Εμβολιασμός.....	σελ. 11
5. Δέντρα από φυτώριο.....	σελ. 13
6. Δέντρα προερχόμενα από την εξοχή.....	σελ. 13
IV. Επιλογή δέντρου	σελ. 14
1. Κωνοφόρα	σελ. 14
2. Δέντρα με πολύ φύλλωμα.....	σελ. 15
3. Δέντρα με άνθη και φρούτα.....	σελ. 16
4. Θάμνοι	σελ. 17
5. Αναρριχόμενα.....	σελ. 18
6. Φυτά με πολύ φύλλωμα.....	σελ. 18
V. Μορφή bonsai (στυλ).....	σελ. 20
1. Formal upright.....	σελ. 20
2. Informal upright.....	σελ. 23
3. Slanting.....	σελ. 23
4. Semi & Full cascade.....	σελ. 24
5. Πολλά δέντρα μαζί	σελ. 24
6. Δέντρα με πολλούς κορμούς	σελ. 25
7. Raft.....	σελ. 26
8. Root connected.....	σελ. 27
9. Root over stone.....	σελ. 27

VI. Έδαφος, γλάστρες, υλικά και εργαλεία	σελ. 29
1. Έδαφος.....	σελ. 29
2. Γλάστρες.....	σελ. 30
3. Υλικά	σελ. 32
4. Εργαλεία.....	σελ. 32
VII.Μορφοποίηση και φύτευση.....	σελ. 34
1. Εποχή.....	σελ. 34
2. Δημιουργία σχήματος.....	σελ. 34
3. Φύτευση στη γλάστρα.....	σελ. 34
4. Δημιουργία σχήματος και φύτευση bonsai που δημιουργήθηκαν με άλλες μεθόδους.....	σελ. 42
VIII.Κλάδεμα και κορυφολόγημα.....	σελ. 44
1. Σκοπός και χρόνος.....	σελ. 44
2. Τεχνική του κλαδέματος.....	σελ. 45
3. Τεχνική του κορυφολογήματος	σελ. 46
4. Κορυφολόγημα φύλλων	σελ. 47
IX.Λίπανση	σελ. 48
X. Μεταφύτευση	σελ. 51
XI.Καθημερινές φροντίδες	σελ. 53
1. Τοποθεσία.....	σελ. 53
2. Πότισμα.....	σελ. 54
3. Άλλες καθημερινές φροντίδες.....	σελ. 56
XII.Φυτά bonsai.....	σελ. 58
1. Φούξια.....	σελ. 58
2. Κέδρος.....	σελ. 59
3. Αζαλέα.....	σελ. 59
4. Κοτονιάστρο.....	σελ. 60
5. Ιτιά	σελ. 61
6. Μπαμπού.....	σελ. 62
7. Πυράκανθος.....	σελ. 63
XIII.Ασθένειες.....	σελ. 64
XIV.Ιδιαιτερότητες των bonsai.....	σελ. 72

ΧV.Υπάρχουσα κατάσταση στην Ελλάδα	σελ. 75
Βιβλιογραφία.....	σελ. 78

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

1. Μαύρο Ιαπωνικό πεύκο.....	σελ . 2
2. Εναέριες καταβολάδες.....	σελ. 10
3. Δημιουργία καταβολάδων.....	σελ. 11
4. Sargent juniper.....	σελ. 14
5. Ficus microcarpa	σελ. 15
6. Fingered citron.....	σελ. 16
7. Αναλογίες ενός bonsai και τοποθέτηση του μέσα στην γλάστρα.....	σελ. 21
8. Τοποθέτηση ενός bonsai μέσα στην γλάστρα.....	σελ. 22
9. Πεύκο σε μορφή slanting.....	σελ. 23
10. Πολλά δέντρα μαζί	σελ. 24
11. Bonsai σε μορφή raft	σελ. 26
12. Διάφορα είδη γλάστρας.....	σελ. 31
13. Δημιουργία καμπύλης στον κορμό του δέντρου	σελ. 36
14. Τρόποι συμμάτωσης του κορμού.....	σελ. 36
15. Τρόποι συμμάτωσης των κλαδιών.....	σελ. 37
16. Δέντρο πριν και μετά την διαδικασία της συμμάτωσης	σελ. 38
17. Μέθοδοι στερέωσης του δέντρου στην γλάστρα	σελ. 41
18. Η τεχνική του κλαδέματος	σελ. 45
19. Δίνοντας σχήμα στο δέντρο μας με την τεχνική του κλαδέματος.....	σελ. 45
20. Φούξια μικροφύλλη	σελ. 58
21. Bonsai με πολλά δέντρα κέδρων	σελ. 59
22. Bonsai αζαλέας.....	σελ. 60
23. Bonsai κοτονιάστρου.....	σελ. 60
24. Salix babylonica.....	σελ. 61
25. Bonsai μπαμπού.....	σελ. 62
26. Bonsai πυράκανθος	σελ. 63
27. Χαραγή πάνω ή κάτω από το μπουμπούκι	σελ. 73
28. Δημιουργία δακτυλίου για την εμφάνιση νέων ριζών	σελ. 73
29. Εναπόθεση σύρματος γύρω από τον κορμό του δέντρου	σελ. 74

Πρόλογος

Η πτυχιακή μελέτη αυτή αναφέρεται στην επεξήγηση και περιγραφή των τρόπων με τους οποίους δημιουργούνται τα bonsai. Στην αρχή προσδιορίζεται : τι είναι bonsai , ποιοι ασχολήθηκαν αρχικά με την καλλιέργειά του και πώς αναπτύχθηκε με την πάροδο των χρόνων .

Γίνεται αναφορά στους τρόπους επιλογής δέντρου , όπως επίσης και στις καθημερινές του φροντίδες για την καλύτερη διατήρησή του . Λεπτομερής αναφορά γίνεται στην περιγραφή των μορφών που υπάρχουν , αλλά και στους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να δημιουργήσουμε τις μορφές αυτές . Το έδαφος , η επιλογή γλαστρών και άλλων υλικών και εργαλείων αποτελούν σημεία που αναλύονται σε ξεχωριστό κεφαλαίο. Επίσης θεωρήθηκε απαραίτητο να γίνει αναφορά στον τρόπο λίπανσης , αλλά και στις διάφορες ασθένειες από τις οποίες προσβάλλονται τα bonsai . .

Ενδεικτικά περιγράφονται κάποια αντιπροσωπευτικά φυτά bonsai και δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στις ιδιαιτερότητες που φέρουν τα φυτά αυτά .

Όσον αφορά τώρα την εμπορικότητα και την πιθανότητα ανάπτυξης της καλλιέργειάς τους παραθέτονται στοιχεία σε ανάλογο κεφαλαίο .

Επισκέψεις σε θερμοκήπια , σε Υπουργεία και η μελέτη διάφορων βιβλίων βοήθησαν στη συγγραφή της μελέτης αυτής .

Σε αυτό το σημείο δε θα ήθελα να ξεχάσω να αναφέρω και να ευχαριστήσω τα άτομα τα οποία βοήθησαν για την ολοκλήρωση της μελέτης αυτής , αρχικά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Κώτσιρα , ο οποίος μου έδωσε τις γενικές γραμμές της εργασίας μου , αλλά και τον αδερφό μου (Αλέξανδρο) για τη σημαντική του βοήθεια καθόλη τη χρονική διάρκεια της συγγραφής της μελέτης αυτής .

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το bonsai είναι ένα ξεχωριστό δημιούργημα συνδυασμού τέχνης και κηπουρικής. Αυτός που καλλιεργεί bonsai χρησιμοποιεί τις δημιουργικές του ικανότητες καθώς και την αισθητική του κρίση . Η ιδιαιτερότητα στη δημιουργία ενός bonsai είναι το στοιχείο του χρόνου.

Αντίθετα με τις άλλες μορφές τέχνης , που όταν ολοκληρωθούν παραμένουν ως έχουν, το bonsai δημιουργεί μια τέταρτη διάσταση και αυτό γιατί μεταβάλλεται με τις εποχές και τα χρόνια και είναι συνεχώς σε ένα στάδιο ανάπτυξης. ✓

Μαύρο Ιαπωνικό πεύκο με ίσιο κορμό 150 χρονών , 36 in. (90 cm)

Μια σύγκριση μπορεί να γίνει με ένα ζωγράφο που ζωγραφίζει ένα τοπίο , ο οποίος σε κάποιο σημείο αποφασίζει πως ο πίνακας έχει τελειώσει. Για κάποιον, όμως, που δημιουργεί ένα τοπίο , υπάρχει η ικανοποίηση ότι όχι μόνο τελικά έφτιαξε ένα καλό έργο , αλλά επίσης το παρακολουθεί να αλλάζει και να ωριμάζει με τις εποχές και τα χρόνια και συνεχώς βελτιώνει το σχέδιο του έργου του .

Για αυτό το λόγο πολλοί καλλιτέχνες έχουν συνδεθεί με το bonsai . Το ενδιαφέρον όμως στη καλλιέργεια ενός bonsai είναι η έντονη εμφάνιση του . Για μερικούς είναι μια τέχνη , ενώ για άλλους είναι ενδιαφέρον ως ειδικό είδος της κηπουρικής. Μπορεί να γίνει ένα χόμπι που να αποσπά πολλές ώρες ,

Μερικοί αφοσιωμένοι στη καλλιέργεια των bonsai μπορούν να δημιουργήσουν μια συλλογή , η οποία περιέχει μια μεγάλη ποικιλία από τόπο , χρόνο καθώς και άποψη για ένα φυσικό τοπίο .

Η ευχαρίστηση που δημιουργείται από την καλλιέργεια ενός bonsai δεν έχει σχέση μονάχα με την τελειότητα του δέντρου. Η προσπάθεια και η φροντίδα για την ανάπτυξη ενός bonsai μπορεί να είναι εξίσου ικανοποιητική χρησιμοποιώντας δυο ή τρία νεαρά δέντρα σαν ένα σύνολο .Ενώ μερικοί έχουν την φιλοδοξία να συνεχίσουν σε ένα πιο σύνθετο και χρονοβόρο στάδιο. .

II. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Σε κινέζικα γραπτά της δυναστείας Chin (221-206 π.Χ.) γίνεται η πρώτη αναφορά στο Pun-sai (δέντρο σε δίσκο) . Ο Κινέζος αξιωματούχος Guen-ming είναι πιθανότατα ο πρώτος καλλιεργητής bonsai , με υλικό τα χρυσάνθεμα σε γλάστρες .

Διακόσια χρόνια αργότερα γραπτά της δυναστείας Tang περιέχουν ζωγραφίες με πεύκα , κυπαρίσσια , δαμασκηνιές και μπαμπού φυτεμένα σε δίσκους. Πριν το 1000 μ.Χ. (δυναστεία Sung) υπάρχουν ποιήματα για Pun-sai καθώς και γραπτά κείμενα για το τρόπο μορφοποίησης των μικρών δέντρων. Στην ειρηνική περίοδο της δυναστείας Ching (1644- 1911) η τεχνική αυτής της καλλιέργειας διαδόθηκε σε όλα τα κοινωνικά στρώματα της Κίνας

Στην Ιαπωνία βουδιστές μοναχοί είχαν φέρει τα bonsai , ήδη προ του 1000 μ.Χ. Για αυτούς αποτελούσαν θρησκευτικά αντικείμενα και θεωρούνταν η “πράσινη οδός προς το Θεό”. Το 1300 άρχισε η μεταφορά πολλών bonsai από την Κίνα στην Ιαπωνία από διάφορους ευγενείς που τα δώριζαν. Το 1644 κάποιος Κινέζος μανδαρίνος εκδιώχθηκε και κατέφυγε στην Ιαπωνία παίρνοντας μαζί του μια πλούσια συλλογή βιβλίων για bonsai. Με τη μεταφορά αυτή της τεχνογνωσίας , τα bonsai απέβαλαν όλη τη θρησκοληπτική τους υπόσταση και απομυθοποιήθηκαν. Οι Ιάπωνες άρχισαν αμέσως να δημιουργούν τη δική τους σχολή. Στην αρχή ασχολήθηκαν οι ευγενείς , αλλά αργότερα και ο λαός. Το 1878 οι Ιάπωνες εκθέτουν bonsai στη διεθνή έκθεση του Παρισιού και το 1909 στο Λονδίνο .

Σήμερα στην Ιαπωνία λειτουργούν πολλές αγροτικές εκμεταλλεύσεις του είδους . Επίσης υπάρχουν βιομηχανίες κατασκευής γλαστρών , εργαλείων , λιπασμάτων και γενικά εφοδίων που χρειάζονται για την καλλιέργεια των bonsai. Το Ινστιτούτο bonsai του Τόκιο ασχολείται με το αντικείμενο σε επιστημονική βάση και προβαίνει σε σχετικές εκδόσεις βιβλίων. Ανάλογη υποδομή φαίνεται να υπάρχει και στην Κίνα και τη Σιγκαπούρη , από όπου εισάγονται και στην Ελλάδα bonsai μαζικής παραγωγής σε χαμηλές τιμές .

Στην Ευρώπη , τα bonsai έχουν διαδοθεί πολύ τα τελευταία χρόνια και λειτουργούν αρκετές επιχειρήσεις παραγωγής . Έτσι , ενώ πριν χίλια χρόνια για τους βουδιστές μοναχούς το bonsai ήταν ο `πράσινος δρόμος για τον ουρανό` , για το σημερινό άνθρωπο σε όλον τον κόσμο είναι ένα ωραίο χόμπι που τον δένει με τη φύση. Επειδή μάλιστα έχει μικρές απαιτήσεις σε χώρο , μπορεί να γίνει - ιδίως για τους αστούς - ένας "πράσινος δρόμος φυγής" από το τσιμέντο και την άσφαλτο , έστω και σε μικρογραφία .

III. ΠΗΓΕΣ ΕΥΡΕΣΗΣ ΥΛΙΚΩΝ BONSAI

Οι μέθοδοι που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να βρεθούν τα υλικά για τη δημιουργία ενός bonsai είναι αρκετές , η κάθε μια έχει τα πλεονεκτήματα καθώς και τα μειονεκτήματά της. Μπορεί κανείς να βρει το κατάλληλο υλικό για ένα bonsai σε ειδικευμένους φυτωριούχους , αλλά η πιο σίγουρη πηγή είναι η ίδια η φύση . Τα "ενήλικα" δέντρα , που βρίσκονται σε κοιλάτες του εδάφους σε βραχώδεις περιβάλλον , σε μέρη εκτεθειμένα ή πολύ κοντά στη θάλασσα , όπου ο άνεμος , το φτωχό έδαφος και οι καταστροφές που προκάλεσαν τα ζώα αναχαίτισαν την ανάπτυξη του δέντρου για αρκετά χρόνια , είναι κατάλληλα για τη δημιουργία ενός bonsai.

Μερικές φορές τα δέντρα αυτά έχουν έναν έξοχο κορμό (ένα πλεονέκτημα ανεκτίμητο) αλλά σχετικά λίγη βλάστηση , που είναι ωστόσο εύκολο να αναπτυχθεί στην επιθυμητή μορφή.

1. Μεγαλώνοντας bonsai από σπόρο

Η πιο απλή μέθοδος για να δημιουργηθεί ένα δέντρο είναι να φυτευτεί ένας σπόρος σε μια γλάστρα . Η επιλογή του σπόρου είναι μεγάλη και περιορίζεται μόνο από τα επιθυμητά εξωτερικά χαρακτηριστικά του τελικού φυτού.

Η διαβάθμιση είναι απαραίτητη στα bonsai , για αυτό και η επιλογή ενός φυτού με λεπτά χαρακτηριστικά , όπως το Κοτονιάστρο , θα δημιουργήσει ένα καλύτερο αποτέλεσμα από τη Συκομουριά.

Μια μικρή μελέτη γύρω από την καλύτερη εποχή για τη συγκομιδή σπόρων από τα διάφορα είδη βοηθά πολύ για μια εγγυημένη επιτυχία .

Η κομπόστα για τους σπόρους

Ο σπόρος θα πρέπει να έχει σπαρθεί σε ανάλογο μίγμα εδάφους. Είναι απαραίτητο η κομπόστα να μην είναι πολύ βαριά. Εάν εμφανίζεται πηλώδης δε θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί. Μπορεί, όμως, να αντικατασταθεί από διάφορες κατηγορίες άμμου. Η άμμος θα πρέπει να κοσκινίζεται προσεκτικά, ώστε οι κόκκοι στο μέγεθος μπιζελιού να τοποθετούνται στη βάση και προοδευτικά να τοποθετούνται οι πιο λεπτοί κόκκοι άμμου. Οι πολύ λεπτοί κόκκοι χρησιμοποιούνται ως σκόνη πάνω από το φυτεμένο σπόρο. Η γλάστρα πρέπει να έχει πλατιές τρύπες στράγγισης και ένα πηλίνο δοχείο γύρω από αυτές είναι απαραίτητο, ακολουθούμενο φυσικά από ένα στρώμα με χαλίκι το οποίο ενεργεί ως πηγή αποστράγγισης.

Μια καλή στρώση από κομπόστα ακολουθεί και εάν είναι βαριά ή πολύ ψιλή, τότε η αποξήρασή της σε ένα φούρνο και μετά το κοσκίνισμα της, βοηθά ώστε να αφαιρεθούν τα πολύ μικρά τεμαχίδια και οι πολύ μεγάλοι σβώλοι από το χώμα. Μια ιδανική κομπόστα για σπόρους θα πρέπει να είναι ανοιχτή σε δομή και όχι πιο λεπτή από 1,5 mm.

Ένα χτύπημα ελαφρά στο τοίχωμα της γλάστρας, για να ταχτοποιηθεί η κομπόστα στο επίπεδο των 2,5 cm από το χείλος, είναι αρκετά καλό, αμέσως μετά γίνεται η τοποθέτηση του σπόρου και ασκείται πίεση σε αυτόν, ώστε να καλυφθεί ο μισός, τότε μαλακά διασκορπίζεται κομπόστα από πάνω, πιέζουμε πάλι και πατάμε καλά. Αυτή η μέθοδος χρησιμοποιείται οποιαδήποτε και να είναι η επιλογή για γλάστρα: γλάστρα για λουλούδια, δοχείο για σπόρους κλπ.

Η γλάστρα τότε τοποθετείται σε ένα σκιερό μέρος και δεν πρέπει να της προστεθεί νερό ωσότου το έδαφος να δείχνει ξερό. Τότε μόνο το νερό θα της είναι απαραίτητο. Ένα ελαφρά υγρό έδαφος είναι το ιδανικό, γιατί η υγρασία ενθαρρύνει την ανάπτυξη των ριζών.

Το δοχείο με τους σπόρους τοποθετείται σε ένα επίπεδο με τρύπες, ώστε να επιτρέπεται η κίνηση του αέρα στο κάτω μέρος, ή αλλιώς πάνω σε δυο τούβλα.

Η τοποθέτηση γίνεται σε ένα χώρο χωρίς παγωνιά , με καλό εξαερισμό και φωτισμό. Η σκίαση είναι μονάχα η αρχική απαίτηση των φυτών .

Όταν οι σπόροι φυτρώσουν και φανούν από το έδαφος , τότε θα πρέπει να ραντίζονται με νερό με ένα συστηματικό μυκητοκτόνο . Αυτή η διαδικασία είναι ανάγκη να επαναλαμβάνεται καθώς το φυτό μεγαλώνει .

Σταδιακά τις επόμενες μέρες τα φυτά μεταφέρονται σε πιο φωτεινά μέρη , ώσπου στο τέλος να εκτεθούν στην πλήρη ηλιακή ακτινοβολία . Μετά από μια περίοδο τα αληθινά φύλλα εμφανίζονται. Τα πρώτα δυο φύλλα είναι οι κοτυληδόνες , για αυτό δε τους δίνεται ιδιαίτερη σημασία .

Καθώς το φυτό μεγαλώνει σταθερά , τα πλάγια φύλλα εμφανίζονται , τα οποία αρχίζουν να επιδεικνύουν τα τυπικά χαρακτηριστικά του φυτού. Εξαιρέση αποτελεί το πεύκο , του οποίου τα φύλλα ενώ εμφανίζονται ως πολύ μικρά μπουκέτα κατά την πρώτη περίοδο , μεγαλώνουν αρκετά κατά τη δεύτερη.

Μερικές εβδομάδες αργότερα ένα δεύτερο ζεύγος φύλλων παρουσιάζεται . Είναι απαραίτητο αυτή τη στιγμή να προστεθεί στα νεαρά φυτά ένα αραιωμένο διάλυμα λιπάσματος - οποιοδήποτε από τις καλές μάρκες είναι κατάλληλο -. Αυτό εξασφαλίζει μια γρήγορη ελευθέρωση των θρεπτικών στοιχείων στην κομπόστα και εγγυάται την γρήγορη ανάπτυξή τους . Η λίπανση είναι απαραίτητο να γίνεται κάθε δυο εβδομάδες. Το πότισμα, η λίπανση και η χρήση του μυκητοκτόνου συνεχίζεται μέχρι την εποχή του λήθαργου . Η λίπανση σταματά ολοκληρωτικά από νωρίς το φθινόπωρο .

Το πότισμα κατευθύνεται ανάλογα με τις απαιτήσεις του φυτού. Κατά τη διάρκεια της αρχικής περιόδου ανάπτυξης το φυτό έχει ανάγκη από πιο συχνά ποτίσματα, αλλά κατά τη διάρκεια του χειμώνα , όπου οι θερμοκρασίες είναι πιο χαμηλές και το έδαφος παραμένει υγρό για πιο μεγάλο διάστημα , αραιώνουν τα ποτίσματα .

Σε αυτό το στάδιο ανάπτυξης δεν επιχειρείται καμία προσπάθεια μορφοποίησης του φυτού, για να μπορέσει πρώτα να δυναμώσει αρκετά.

Οι διαδικασίες της μεταφύτευσης καθώς και του κλαδέματος θα ακολουθήσουν κατά το δεύτερο χρόνο και θα γίνει λεπτομερής αναφορά σε αυτές σε επόμενα κεφάλαια.

Αυτή η μέθοδος είναι η πιο χρονοβόρα αλλά και η πιο ικανοποιητική.

2. Μοσχεύματα

Η δημιουργία bonsai με τη μέθοδο των μοσχευμάτων χρησιμοποιείται κυρίως για τα αναρριχώμενα φυτά, τους θάμνους καθώς και μερικά δέντρα.

Συνιστά ευκολότερο τρόπο από ό,τι αυτός με τη φύτευση των σπόρων, γιατί τα φυτά έχουν σχεδόν αμέσως τα χαρακτηριστικά ενός ενήλικου φυτού. Επιπρόσθετα είναι αξιόπιστος, γιατί μπορούμε να αυξήσουμε το φυτικό υλικό για τη δημιουργία bonsai με τα επιθυμητά χαρακτηριστικά, όπως η δομή του φλοιού ή το καθαρό φύλλωμα, ενώ με το σπόρο θα εμφανιστούν τα χαρακτηριστικά αυτά σε ακανόνιστη βάση.

Μερικά από τα φυτά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μοσχεύματα για τη δημιουργία bonsai είναι τα εξής: ο βουνίσιος σφένδαμνος, η κινέζικη πτελέα, η ιτιά, η αζαλέα, το γιασεμί, η κρυπτομέρια.

Όλα τα παραπάνω μπορούμε να τα πάρουμε από τα μέσα του χειμώνα ως νωρίς την άνοιξη από κλαδί της προηγούμενης χρονιάς ή από κλαδί της ίδιας χρονιάς, που έχει όμως αρχίσει να ξυλοποιείται στη βάση του. Στο κλαδί του ενός έτους κόβουμε την κορυφή του, καθώς επίσης και αραιώνουμε το φύλλωμα στα 5 cm από τη βάση του μοσχεύματος. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να αφήσει 2-3 ζεύγη φύλλων άθικτα στην κορυφή του.

Ξανακόβουμε τη βάση του με ένα κοφτερό και αποστειρωμένο ψαλίδι, ακουμπάμε το μόσχευμα σε ορμόνη ριζοβολίας και το τοποθετούμε σε ανοιχτό μέρος, καλοαεριζόμενο και σε υλικό αποστράγγισης των ριζών, μέσα σε ένα δοχείο από σπόρους ή κάτι παρόμοιο. Το ποτίζουμε καλά μάλιστα εάν το μόσχευμα είναι μακρύ, τότε το ποτίζουμε από τη βάση, ώστε να αποφύγουμε τυχόν προβλήματα. Κλείνουμε το δοχείο με ένα κομμάτι καθαρού πολυαιθυλενίου, για να δημιουργήσουμε συνθήκες υψηλής σχετικής υγρασίας.

Ανοίγουμε το κάλυμμα και διαβρέχουμε το φύλλωμα δυο φορές την ημέρα . Μετά από 2-3 μέρες ψεκάζουμε με συστηματικό μυκητοκτόνο . Εάν έχουμε πάρει το μόσχευμα τέλος της άνοιξης με αρχές καλοκαιριού , τότε θα βγάλει ρίζες χωρίς δυσκολία μέσα σε 3-4 εβδομάδες. Αφήνουμε να αναπτυχθεί ένα καλό ριζικό σύστημα και έπειτα το μεταφυτεύουμε σε δοχεία με κανονικό μίγμα εδάφους .

Μετά από 3-4 εβδομάδες στη σκιά και με προσεκτικό πότισμα , προσθέτουμε λίπασμα κάθε εβδομάδα μέχρι νωρίς το φθινόπωρο . Τα μοσχεύματα προηγούνται τουλάχιστον δυο χρόνια από το φύτευμα των σπόρων και σε πολλές περιπτώσεις μπορούν ακόμη και πολύ μεγάλα σε ηλικία κλαδιά να δώσουν ρίζες . Αυτό δίνει ένα πολύ καλό ξεκίνημα ως προσχεδιασμένο υλικό που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε.

Κλαδί δυο χρονών μπορεί να συρματωθεί πριν ακόμη τη διαδικασία του κλαδέματος. Μετά από ένα χρόνο από τη δημιουργία του πρέπει να το φροντίζουμε , όπως και τα φυτά , τα προερχόμενα από σπόρο , αλλά με τα κατασκευαστικά πλεονεκτήματα ενός ενήλικου φυτού .

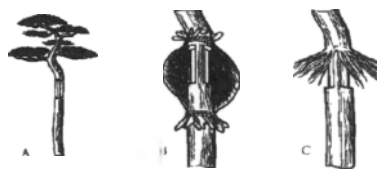
Το μειονέκτημα της μεθόδου αυτής είναι ό,τι πρέπει να βρεθεί το ιδανικό κλαδί , ώστε να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία της επιθυμητής μορφής bonsai.

3. Καταβολάδες

Όταν ο κατάλληλος βλαστός για κόψιμο έχει βρεθεί και έχει το επιθυμητό σχήμα , ή πάνω στον οποίο έχει γίνει κάποια προεργασία , τότε ακολουθείται η παρακάτω διαδικασία.

Τα κοψίματα πρέπει να γίνουν με τη βοήθεια μιας λεπίδας έως το κέντρο του ξύλου. Εάν το φυτό παρουσιάζει

πολλαπλό κορμό , τότε το αρχικό κόψιμο θα πρέπει να γίνει λίγο κάτω από την υπάρχουσα διχάλα. Στην περίπτωση , όμως , που ο κορμός είναι απλός , τότε θα πρέπει να υπολογιστεί η ακριβής απόσταση της ρίζας από το πρώτο κλαδί. Σε αυτό ακριβώς το σημείο θα γίνει η αρχική τομή. Η δεύτερη τομή γίνεται περίπου 2.5 - 5 cm

Εναέριες καταβολάδες

Δημιουργία καταβολάδων

μακριά από την αρχική , σε αυτό το σημείο αφαιρείται ο φλοιός του τμήματος αυτού και έτσι αφήνεται γυμνό το ξύλο. Η ορμόνη ριζοβολίας είναι απαραίτητο να τοποθετηθεί αυτή τη στιγμή στο γυμνό ξύλο. Έπειτα τοποθετούνται πράσινα βρύα μέσα σε νερό και ύστερα από λίγο στραγγίζονται. Κατόπιν ένα κομμάτι πολυαιθυλενίου στερεώνεται γύρω και κάτω από τη δεύτερη τομή. Η ανοιχτή περιοχή σκεπάζεται με τα μουσκεμένα βρύα και το πολυαιθυλένιο τυλίγεται γύρω από τα βρύα. Τελικά η ταινία του πολυαιθυλενίου στερεώνεται λίγο πιο πάνω από την αρχική τομή.

Η ταινία θα πρέπει να είναι σφικτά δεμένη γύρω από τα βρύα , ούτως ώστε να αποφεύγεται η εξάτμιση. Κάθε μήνα είναι απαραίτητο να ανοίγεται το επάνω άκρο της ταινίας , για να ελέγχεται η υγρασία των βρύων και έπειτα ξανά να σφραγίζεται.

Μέσα σε ένα χρόνο εμφανίζονται οι ρίζες και το υποκείμενο θα είναι έτοιμο για αποκοπή. Η καταλληλότερη εποχή είναι στα μέσα της άνοιξης.

Η μετέπειτα φροντίδα είναι η ίδια με εκείνη των μοσχευμάτων. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην περιοχή με τα βρύα ώστε να μείνει άθικτη. Στερεώνοντάς το καλά , μέσα σε δυο χρόνια θα έχουμε ένα φυτό bonsai έτοιμο , για να τοποθετηθεί στη γλάστρα.

4. Εμβολιασμός

Άλλη μια μέθοδος που μπορεί να χρησιμοποιηθεί είναι αυτή του εμβολιασμού , η οποία είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για τα δέντρα που ανθοφορούν , καθώς και για αυτά που δίνουν καρπούς .

Ένα από τα λίγα φυτά bonsai , τα οποία εμβολιάζονται συχνά στην Ιαπωνία , είναι το πεύκο με τις πέντε βελόνες. Αυτό γίνεται για να υπάρξει ακριβής αναπαραγωγή των χαρακτηριστικών του μητρικού δέντρου σε έναν εμπορικά ικανοποιητικό αριθμό φυτών. Εξάλλου είναι γνωστό πως ένα δέντρο μεγαλώνει γρηγορότερα , όταν αναπαράγεται με τη μέθοδο αυτή .

Μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αντικείμενο φυτά , όπως το μαύρο και κόκκινο πεύκο. Τα αντικείμενα φυτά θα πρέπει να είναι τουλάχιστον δυο χρόνων. Να μεγαλώνουν μέσα σε θερμοκήπιο ή σε κάποιο ζεστό μέρος στα μέσα του φθινοπώρου και να κρατούνται εκεί ως τα μέσα με τέλη του χειμώνα. Η τεχνική έγκειται στο να σιγουρευτεί η αδράνεια των βλαστών και να συνεχίζεται η ανάπτυξη του κορμού.

Ως υποκείμενα συνήθως χρησιμοποιούνται γέρα στελέχη του πεύκου με τις πέντε βελόνες ύψους 5 - 8 cm του προηγούμενου χρόνου , αφού αφαιρεθούν όλες οι βελόνες οι οποίες βρίσκονται σε απόσταση 2.5 cm από τη βάση του. Με μια καθαρή και ακονισμένη λεπίδα γίνεται μια τομή προς τα κάτω , διαγώνια στον κορμό του αντικειμένου. Η λεπίδα θα πρέπει να εισχωρήσει γύρω στο 1/3 της διαμέτρου του κορμού. Η γωνία της τομής θα πρέπει να είναι γύρω στις 30 - 45 και το μήκος της γύρω στα 1.25 - 2 cm. Το άνοιγμα του υποκείμενου θα πρέπει να είναι ίδιο με εκείνο του τμήματος που θα αφαιρεθεί , ώστε να ταιριάζει στο αντικείμενο. Είναι απαραίτητο να καμφθεί ο κορμός του φυτού , ώστε το υποκείμενο να εισχωρήσει και να ταιριάζει καλύτερα. Τελικά ο εξωτερικός φλοιός θα πρέπει να είναι ευθυγραμμισμένος τουλάχιστον με τη μια πλευρά της σχισμής. Η ανοιχτή περιοχή πρέπει να σκεπάζεται με μια μπογιά ειδική για τα δέντρα , ώστε να μη διαπερνάται από τον αέρα. Με τη βοήθεια μιας ταινίας πολυαιθυλενίου τυλίγεται η ένωση , ώστε να σταθεροποιηθεί. Το φυτό αυτή τη στιγμή χρειάζεται πότισμα , καθώς και σκέπασμα του εμβολίου. Πολλοί τοποθετούν το φυτό μέσα στο θερμοκήπιο , ενώ άλλοι τοποθετούν από πάνω του ένα γυάλινο βάζο. Η βασική ιδέα είναι να υπάρχει περιβάλλον υψηλής υγρασίας γύρω από το εμβόλιο. Μετά από τρεις μήνες περίπου και αν η μέθοδος του εμβολιασμού

έχει πετύχει , τότε εμφανίζεται το πρώτο μπουμπούκι. Από αυτό το σημείο και έπειτα το φυτό πρέπει να λιπαίνεται τακτικά έως νωρίς το φθινόπωρο. Μετά από ένα χρόνο πρέπει να γίνει η αφαίρεση του υπόλοιπου κορμού πάνω από το εμβόλιο.

Το μειονέκτημα είναι ότι στις περισσότερες περιπτώσεις με τη μέθοδο αυτή παραμένει εμφανές το σημάδι του εμβολιασμού , το οποίο όμως με την κατάλληλη μορφοποίηση των κλαδιών του δέντρου , μπορεί να περνά απαρατήρητο .

5. Δέντρα από φυτώριο

Για τον καλλιεργητή που δοκιμάζει για πρώτη φορά να δημιουργήσει ένα bonsai , ίσως η μέθοδος αυτή να είναι ο καλύτερος τρόπος για να ξεκινήσει . Όμως θα πρέπει να αναζητήσει προσεκτικά εκείνο το φυτό , το οποίο να έχει ελαφρά χοντρό κορμό και αρκετά κλαδιά , ώστε αργότερα να γίνει εύκολα η μορφοποίησή του.

Από ένα τέτοιο φυτό με προσεκτικό κλάδεμα , συρμάτωμα και φύτεμα μπορούμε μέσα σε πολύ λίγο χρονικό διάστημα να αποκτήσουμε ένα μελλοντικό bonsai .

6. Δέντρα προερχόμενα από την εξοχή

Η τελευταία , αλλά , ίσως και πιο ενδιαφέρουσα μέθοδος είναι η απόκτηση ενός φυτού από την εξοχή . Πολλά μικρά δέντρα , τα οποία είναι κατάλληλα για τη δημιουργία bonsai , μπορούν να βρεθούν ανάμεσα σε πέτρες , σε έδαφος ελλίπες από βασικά στοιχεία , ακόμα και στις κορυφές λόφων και βουνών . Έχουν επιζήσει για χρόνια κάτω από αντίξοες συνθήκες και στην πραγματικότητα είναι από μόνα τους δημιουργημένα bonsai , λόγω της μειωμένης τους ανάπτυξης .

Όταν βρεθεί ένα τέτοιο φυτό , τότε φυτεύεται κατευθείαν σε κάποια γλάστρα ως έτοιμο φυτό bonsai , ή αν το ριζικό του σύστημα δεν είναι επαρκές , τότε φυτεύεται στο έδαφος για 1 με 2 χρόνια , ώστε να αναπτύξει επαρκές ριζικό σύστημα και έπειτα μεταφυτεύεται στη γλάστρα ως bonsai ,

Το μόνο πρόβλημα που μπορεί να αντιμετωπίσει ο ιδιοκτήτης ενός τέτοιου δέντρου αφορά το όνομα του , όταν αυτό δεν είναι γνωστό . Κατά τα άλλα είναι ο ευκολότερος τρόπος , για να αποκτήσει κανείς ένα φυτό bonsai , το μόνο που χρειάζεται είναι λίγη παρατηρητικότητα κατά την ώρα που ταξιδεύει .

IV. ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΝΤΡΟΥ

Βασικά , τα κύρια σημεία που λαμβάνονται υπόψη κατά την επιλογή δέντρου είναι : το μέγεθος των φύλλων ή των πευκοβελόνων (αν αναφερόμαστε σε κωνοφόρα) να είναι μικρό , όπως επίσης και των λουλουδιών , αλλιώς ένα μικρό δένδρο με μεγάλα λουλούδια θα δείχνει δυσανάλογο ,και τέλος η δυνατότητα αντοχής του στις κλιματολογικές συνθήκες του τόπου που θα μεγαλώσει .

1. Κωνοφόρα

Sargent juniper, με κορμό που έχει κλίση, 250 χρονών, 24 inches (60 cm)

Τα κωνοφόρα είναι ιδιαίτερα αγαπητά από τους Ιάπωνες για τη δημιουργία bonsai . Ο Junipers (άρκευθος) *prostrata* είναι ο πιο διαδεδομένος από τα άλλα κωνοφόρα , διότι έχει μικρές βελόνες, είναι σκληραγωγημένος και επιπλέον επιτρέπει τη δημιουργία οποιοδήποτε τύπου bonsai επιθυμούμε . Το μόνο αρνητικό είναι ότι μεγαλώνει σχετικά αργά .

Οι Αρωκάρειες είναι μια καλή επιλογή , όχι όμως για αρχάριους . Το *Pinus roxburghii* , όμως , που

μεγαλώνει εύκολα έχει ιδιαίτερα μεγάλες βελόνες , για αυτό και χρησιμοποιείται για bonsai που φτάνουν τα 2 μέτρα σε ύψος . Από την άλλη πλευρά μπορούμε να δημιουργήσουμε με αυτό το δέντρο ένα μικρό bonsai , εάν ψαλιδίσουμε τις βελόνες του στο σωστό μήκος .

Εάν κατοικούμε σε ψυχρότερες περιοχές , τότε μπορούμε να διαλέξουμε μεταξύ του Κέδρου *deodarata* , του έλατου , της κρυπτομέριας και των πεύκων με τις μικρές βελόνες , όπως *Pinus khasiana* , *Pinus pentaphylla* και του *Pinus thunbergia* .

2. Δέντρα με πολύ φύλλωμα

Η επιλογή ανάμεσα σε δέντρα με πολύ φύλλωμα είναι τόσο μεγάλη που καθιστά πρακτικά αδύνατο το να δημιουργήσουμε έναν κατάλογο με όλες τις διαθέσιμες ποικιλίες . Για αυτό και θα αναφερθούμε επιλεκτικά σε μερικά από αυτά .

Αρχικά , τα δέντρα διάφορων ειδών Φίκου , της οικογένειας Moraceae , είναι ανθεκτικά και εύκολα μπορεί κανείς να δημιουργήσει ένα bonsai με αυτά . Επίσης μεγαλώνουν γρήγορα και έτσι σε σύντομο χρονικό διάστημα δίνουν ένα πολύ ωραίο αποτέλεσμα.

Ficus microcarpa

Ο *Ficus benjamina* έχει ωραία μικρά φύλλα , ενώ η ποικιλία *comosa* του ίδιου φίκου φέρει όμορφα πορτοκαλί σύκα . Από την άλλη πλευρά ο *Ficus microcarpa* , γνωστός και ως *Ficus retusa* , έχει το μειονέκτημα ότι γρήγορα χάνει τα κατώτερα κλαδιά του .

Είδη με μεγαλύτερα φύλλα είναι ο *Ficus virens* , ο *Ficus benghalensis* και ο *Ficus religiosa* . Όλοι τους είναι πολύ εύχρηστοι και επιπλέον δε χρειάζεται να τους μειώσουμε το μέγεθος των φύλλων . Ο *Ficus virens* επίσης δημιουργεί σύντομα άφθονο εναέριο ριζικό σύστημα , το οποίο φαίνεται στην επιφάνεια του εδάφους της γλάστρας , το γεγονός αυτό προσθέτει χρόνια στο bonsai μας .

Το ίδιο συμβαίνει και με το *Ficus benghalensis* , ο οποίος , στο τέλος , με την βοήθεια των εναέριων ριζών , δημιουργεί ένα κιονοειδές σχήμα .

Ένα άλλο δέντρο που είναι κατάλληλο για τη δημιουργία bonsai είναι η Μουριά (*Mulberry* ή *Morus*) . Με τη βοήθεια του κλαδέματος τα φύλλα της μουριάς γίνονται πιο μικρά και έτσι το δέντρο μας δε δείχνει δυσανάλογο . Επίσης έχει ένα πλούσιο σύστημα κλαδιών , το οποίο δημιουργεί ένα στρογγυλό κεφάλι στην κορυφή του δέντρου .

Επιπλέον έχουμε την δυνατότητα να επιλέξουμε ένα δέντρο από την οικογένεια της Πηλέας (Elm) , όπως η *Celtis australis* , στην οποία μπορούμε να δώσουμε οποίο σχήμα θέλουμε ,χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία .

3. Δέντρα με άνθη και φρούτα

Ενδεικτικά στην κατηγορία αυτή αναφέρουμε τη ροδακινιά (Peach), τη δαμασκηλιά (*Prunus domestica*) και τη μουριά (Mulberry) στην άγρια ή στην καλλιεργήσιμη μορφή της. Όπως έχει αναφερθεί και προηγουμένως με κατάλληλο κλάδεμα η Μουριά μπορεί να δημιουργήσει ένα ωραίο στρογγυλό κεφάλι . Οι καρποί είναι ιδιαίτερα εμφανίσιμοι και εύγευστοι .

Νόστιμους καρπούς φέρει επίσης και ο *Ficus carica* της οικ. *Moraceae* με το μειονέκτημα όμως ότι έχει ιδιαίτερα μεγάλα φύλλα . Το ελάττωμα αυτό ξεπερνιέται , αν κλαδεύεται τακτικά στην αρχή ,ώστε να δημιουργεί πολλά κλαδιά , πριν βγάλει καρπούς .

Με τον *Callistemon lanceolatus* της οικ. *Myrtaceae* μπορούμε να δημιουργήσουμε

Fingered citron , τύπου cascade, 60 χρονών
37 in. (92 cm)

ένα αρκετά μεγάλο bonsai . Αντίθετα ,ένα μικρό bonsai αυτού του είδους δε θα μπορούσε να αποδώσει πλήρως τον τύπο του , καθώς τα άνθη του θα εμφανίζονταν στην άκρη των κλαδιών , γεγονός που θα μείωνε την αισθητική του δέντρου μας . Το είδος αυτό χρειάζεται συνεχές κλάδεμα ,ώστε να εμφανιστεί ο τύπος του και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του .

Κάποια είδη *Acacias* (οικ. *Mimosaceae*)μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν με πολύ καλά αποτελέσματα ,και ιδιαίτερα η *Acacia*

farnesiana , η οποία και φέρει ιδιαίτερα μικρά φυλλάρια . Τα άνθη της ,όμως ,και οι καρποί της εξακολουθούν να έχουν το κανονικό τους μέγεθος .

Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση της Γιακαράντας (*Jacaranda mimosifolia*), η οποία, ενώ έχει πολύ όμορφα μικρά φύλλα, όταν εμφανίζονται τα όμορφα, μεγάλα, μοβ άνθη της, χάνει εντελώς όλη τη φυσικότητά της.

4. Θάμνοι

Κάποιος ερασιτέχνης θα μπορούσε εύκολα να δημιουργήσει οποίο τύπο bonsai επιθυμεί με τη βοήθεια του *Malpighia coccigera* (οικ. *Malpighiaceae*). Είναι ιδιαίτερα ανθεκτικό και φέρει μεγάλο αριθμό κλαδιών. Τα φύλλα του είναι μικρά, σκούρα πράσινα και γυαλιστερά, ενώ μάλιστα κατά περιόδους, το καλοκαίρι, εμφανίζει όμορφα ροζ άνθη.

Στην πραγματικότητα όταν εμφανίζονται τα άνθη, τότε τα φύλλα, τα κλαδιά και ο κορμός ίσα που φαίνονται. Εκτός αυτού οι ρίζες έρχονται τώρα να προσθέσουν χρόνια στο bonsai μας, αφού εμφανίζονται στην επιφάνεια του εδάφους, της γλάστρας.

Το φυτό αυτό χρειάζεται συνεχές και προσεκτικό κλάδεμα, για να διατηρήσει το σχήμα του.

Η *Duranta repens* (οικ. *Verbernaceae*) εξοικειώνεται εύκολα με τον μικρό χώρο που του παραχωρείται, για να μεγαλώσει, και με το κατάλληλο κλάδεμα ύστερα από μικρό χρονικό διάστημα δείχνει σαν ένα μεγάλο (σε ηλικία) δέντρο.

Τη *Lagerstroemia indica* (οικ. *Lythraceae*) (Crepe Myrtle) μπορούμε να την συναντήσουμε ακόμη και σε νάνα ποικιλία. Τα λουλούδια της μπορούν να έχουν ποικίλα χρώματα. Όμως τα φυτά αυτά χρειάζονται αυστηρό κλάδεμα, για να διατηρήσουν το σχήμα τους, όπως επίσης και προσεκτική λίπανση, για αυτό και δε συνιστούνται σε καλλιεργητές που ασχολούνται με αυτά για πρώτη φορά.

Ο *Punica granatum* παπα της οικ. *Punicaceae* είναι ένας μικρός θάμνος, με μικρά λουλούδια και πολύ όμορφα φρούτα. Τα λουλούδια είναι κόκκινα και είναι τόσο μικρά, που ταιριάζουν απόλυτα για bonsai.

Ένας καλλιεργητής που πρωτοασχολείται με την τέχνη των bonsai μπορεί άνετα να χρησιμοποιήσει το θάμνο *Triphasia trifolia* της οικ. *Rutaceae*. Έχει μικρά, όμορφα σκουροπράσινα, τρίφυλλα φύλλα και φέρει άσπρα μωλωδάτα λουλούδια κατά την περίοδο Μαρτίου /Απριλίου. Τα φρούτα του είναι μικρά στρογγυλά μούρα που γίνονται κόκκινα, όταν ωριμάσουν. Τότε το bonsai μας γίνεται ιδιαίτερα ελκυστικό.

5. Αναρριχόμενα

Το πιο σημαντικό και το πιο εύκολο είδος ,για κάποιον που μόλις ξεκινά την καλλιέργεια bonsai ,είναι η *Bougainvillea* , η οποία ανθοφορεί συχνά , όταν υπάρχει αρκετός ήλιος . Όμως υπάρχουν δυο σημεία που είναι χρήσιμο να έχουμε υπόψη κατά την καλλιέργεια αυτού του φυτού : πρώτον δε θα πρέπει να μεταφυτευθεί μέχρι να εμφανιστούν πολλές μικρές ρίζες ,και δεύτερον ,για να του δοθεί το επιθυμητό σχήμα ,θα πρέπει τα κλαδιά να συμπατώνονται ,ενώ είναι ακόμη πράσινα και αρκετά νέα , ώστε να λυγίζουν χωρίς να σπάζουν .

Τα αναρριχόμενα αυτά φυτά που μοιάζουν περισσότερο με βότανα ή που ο βλαστός τους είναι λιγότερο ξυλοποιημένος δεν είναι και τόσο κατάλληλα για τη δημιουργία bonsai ,εκτός από τέσσερα των οποίων ο βλαστός είναι σχετικά ξυλοποιημένος .

Αρχικά αναφέρουμε το κοινό κόκκινο *Clerodendron splendens* της οικ. *Verbenaceae* και το *Star jasmine* (*Trachelospermum jasminoides*) που έχει τη συνήθεια να μεγαλώνει και να εμφανίζει τα λουλούδια του σύντομα . Ανήκει στην οικ. *Aporocynaceae* , Ένα λιγότερο κοινό αναρριχόμενο φυτό είναι το *Banisteria laurifolia* (οικ. *Malvaceae*) με σκληρά , σκουροπράσινα φύλλα . Ανθίζει κατά την περίοδο Μαρτίου / Απριλίου και στην πραγματικότητα σκεπάζεται σχεδόν ολόκληρο με πολλά μικρά κίτρινα άνθη .

Η *Petrea volubilis* επίσης της οικ. *Verbenaceae* έχει βιολετί και μοβ λουλούδια . Ενώ το μειονέκτημά της είναι το μεγάλο μέγεθος των φύλλων της.

6. Φυτά με πολύ φύλλωμα

Κάποια φυτά με πολύ φύλλωμα μπορούν , με επιτυχία , να δημιουργήσουν ένα πολύ ωραίο bonsai . Όπως ένα δάσος από *Bamboo* , το οποίο είναι ιδιαίτερα όμορφο κατά τις ζεστές καλοκαιρινές μέρες . Η μεταφύτευση των *Bamboos* (*Bans*) γίνεται με τελείως διαφορετικό τρόπο , από αυτόν που χρησιμοποιείται για τα υπόλοιπα φυτά . Οι παλιοί βλαστοί κόβονται εντελώς από τη βάση και οι ρίζες ξεχωρίζονται από το χώμα με ιδιαίτερη προσοχή , για να μην καταστραφούν τα ριζίδια .

Οι μικρές ρίζες ψαλιδίζονται ενώ οι μεγάλες , οι οποίες και φέρουν νέα σημεία ανάπτυξης του φυτού , ξαναφυτεύονται με τέτοιο τρόπο ώστε αργότερα να σχηματιστεί ένα ωραίο δάσος . Τέλος ποτίζεται και αφήνεται να δημιουργήσει νέους βλαστούς .

Το *Nandina domestica* (οικ. *Berberidaceae*) γίνεται ιδιαίτερα όμορφο ,όταν τα φύλλα του παίρνουν ένα βαθυκόκκινο χρώμα .

Τέλος ,ένα άλλο όμορφο μικρό φυτό είναι το *Oxalis hedysaroides rubra* , της οικ. *Oxalidaceae* , του οποίου τα φύλλα έχουν ένα ανοιχτό κόκκινο χρώμα .

V. ΜΟΡΦΕΣ BONSAI (ΣΤΥΛ)

Οι Ιάπωνες διακρίνουν τα bonsai σε 29 τουλάχιστον διαφορετικά είδη και καλλιεργούν δέντρα που προσαρμόζονται σε ένα από αυτά ή διαλέγουν κάποιο που να έχει τη φυσική τάση να ανήκει σε μια από τις αναγνωρισμένες κατηγορίες . Τα διάφορα στυλ είναι ταξινομημένα με βάση τη γωνία που σχηματίζει ο κορμός σε σχέση με τη γλάστρα . Περιλαμβάνουν την όρθια κανονική ή ακανόνιστη μορφή , την κυρτή ή ημίκυρτη , με ρίζες σε κομμάτια από βράχους και με πολλαπλούς κορμούς .

Η μορφή που δίνεται συνήθως σ' ένα bonsai είναι η φυσική, δηλαδή εκείνη που θα είχε ,αν μεγάλωνε στο φυσικό του περιβάλλον.

Έτσι μπορούμε να διακρίνουμε τις παρακάτω κατηγορίες (όπως γίνεται και στο φυσικό τους μέγεθος άλλωστε): formal upright (τυπική όρθια), informal upright(μη τυπική όρθια), slanting (λοξοτή), semi - cascade (ημι καταρράκτης), cascade (καταρράκτης), δέντρα με δυο ή περισσότερους κορμούς ,ομάδες από δυο ή περισσότερα δέντρα και δέντρο πάνω σε πέτρα.

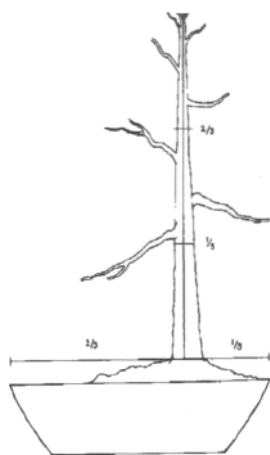
Σε πολλές περιπτώσεις ,βέβαια , βρίσκουμε bonsai τα οποία δεν ακολουθούν όλους αυτούς τους κανόνες.

Η γνώση ,όμως ,των βασικών αρχών αυτών των κανόνων είναι χρήσιμη ,ώστε να βοηθήσει τον καλλιεργητή να δημιουργήσει ένα bonsai με φυσική μορφή.

1. Formal Upright

Ο τύπος Formal Upright είναι η βάση για τις περισσότερες μορφές.

Το δέντρο έχει ένα ευθύ κωνοειδή κορμό, πυκνές ρίζες ,οι οποίες εμφανίζονται στην επιφάνεια του εδάφους προς όλες τις κατευθύνσεις, κλαδιά , που έχουν κλίση ελαφρώς προς τα κάτω και συνήθως έχουν σχήμα κωνικό . Τότε η κορυφή του προβάλλεται αιχμηρή, αν και πολλές φορές μπορεί να συναντήσουμε bonsai του τύπου αυτού με στρογγυλεμένη κορυφή.

σχ.1

Αναλογίες ενός bonsai και τοποθέτηση του μέσα στην γλάστρα

το δεύτερο προς την αντίθετη, και το τρίτο προς τα πίσω (σχ. 1).

Το κλαδί που πηγαίνει προς τα πίσω είναι ιδιαίτερα , γιατί δίνει βάθος στο δέντρο και επιπλέον θα πρέπει να είναι καλά διακλαδισμένο και καλυμμένο με πυκνό φύλλωμα . Τα δυο πλάγια κλαδιά στρίβουν ελαφρώς προς την μπροστινή πλευρά του δένδρου , αλλά όχι πολύ , ώστε δεν αλλοιώνουν τη σκιαγράφιση του κορμού. Αυτά τα τρία κλαδιά έχουν κλίση προς τα κάτω.

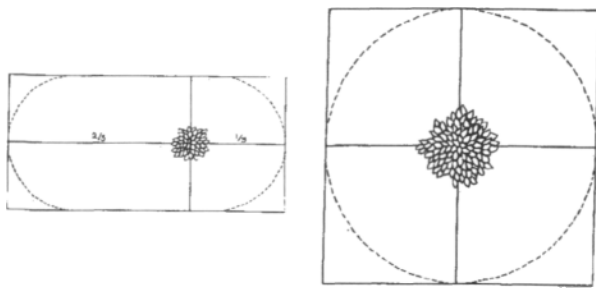
Το τρίτο μέρος του κορμού καλύπτεται από τις διακλαδώσεις των επομένων τριών ή και περισσότερων μικρών κλαδιών, τα οποία συνήθως έχουν κλίση προς τα πάνω και προμηθεύουν με πυκνό φύλλωμα το πάνω μέρος του κορμού . Τότε σχηματίζεται μια στρογγυλή η αιχμηρή κορυφή (ανάλογα με το είδος του δένδρου) και διαμορφώνεται το κωνικό σχήμα του . Ο ήλιος και ο αέρας θα πρέπει να φτάνουν σε όλα τα κλαδιά του δένδρου , οπότε χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή ώστε το ένα κλαδί να μην μεγαλώνει απευθείας πάνω από κάποιο άλλο , και το σκιάζει.

Γι αυτό τον τύπο δένδρου συνήθως χρησιμοποιούμε οβάλ ή ορθογώνια γλάστρα. Και στις δυο περιπτώσεις χωρίζουμε τη γλάστρα σε τρία ίσα μέρη. Το δένδρο μπορεί να τοποθετηθεί στο σημείο συνάντησης των δυο μερών με το τρίτο (σχ 2).

Ο κορμός του δέντρου μπορεί να είναι χωρισμένος σε τρία ίσα μέρη : το χαμηλότερο , το οποίο είναι γυμνό από κλαδιά και στο οποίο μπορούμε εύκολα να διακρίνουμε την ομορφιά του κορμού , των ριζών και του φλοιού.

Στο δεύτερο μέρος του κορμού περιλαμβάνονται τα τρία κύρια κλαδιά.

Μετρώντας από κάτω το πρώτο κλαδί μεγαλώνει προς τη μια πλευρά,

σχ.2

Τοποθέτηση ενός bonsai μέσα στη γλάστρα

καλύτερο είναι να φυτευτεί στο κέντρο ακριβώς της γλάστρας.

Θα πρέπει ,όμως ,να αναφερθούν και μερικοί σημαντικοί παράγοντες που δίνουν αξία σε ένα bonsai .

Πρώτα η ηλικία ενός δένδρου μπορεί να ενισχυθεί ,όταν αρκετές ρίζες έχουν εμφανισθεί στην επιφάνεια, όπως θα είχε συμβεί ,αν το δένδρο αυτό ήταν μεγαλύτερης ηλικίας.

Επίσης τα κατώτερα κλαδιά, αρκετά μεγάλων σε ηλικία δένδρων, μπορούν να εμφανίσουν ιδιαίτερη κλίση προς τα κάτω , ενώ τα μικρότερα κλαδιά κοντά στην κορυφή μεγαλώνουν προς τα πάνω. Μια τέτοια κατάταξη των κλαδιών θα προσθέσει φυσικότητα και χρόνια στο bonsai . Η απουσία κλαδιών στο κατώτερο τρίτο του κορμού και η εύκολη διάκριση των διακλαδώσεων στο δεύτερο τρίτο του δίνει στο bonsai μορφή δένδρου και όχι θάμνου.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δείξουμε κατά τη δημιουργία ενός bonsai , ώστε η μπροστινή και η πίσω πλευρά να είναι ευδιάκριτες. Φυσικά η μπροστινή πλευρά έχει καλύτερη εμφάνιση . Θα βοηθήσει ιδιαίτερα τον παρατηρητή να αναγνωρίσει την μπροστινή από την πίσω πλευρά του δέντρου χωρίς δυσκολία ,το γεγονός ότι ο κορμός του δένδρου είναι ορατός κατά τα 2/3 του ύψους του , και ότι το δεύτερο και το τρίτο κλαδί μεγαλώνουν αντίθετα ώστε να δώσουν βάθος στο bonsai.

Αυτός ο τύπος δημιουργίας χρησιμοποιείται κυρίως για κωνοφόρα, αλλά και για δένδρα που έχουν στρογγυλεμένες κορυφές ,όπως ο Οξυφοίνικας (TAMARIND). Άλλα δέντρα στα οποία χρησιμοποιείται είναι : η Κρυπτομέρια . ο κέδρος , το πεύκο , το κυπαρίσσι και το έλατο .

Το μεγαλύτερο από τα δυο μπροστινά κλαδιά είναι καλύτερα να «κοιτάει» προς τα 2/3 της γλάστρας ,ενώ το αντίθετο κλαδί προς τη μικρότερη πλευρά (το 1/3).

Εάν το δένδρο πρόκειται να μεγαλώσει σε στρογγυλή ή τετράγωνη γλάστρα , τότε το

2. Informal upright

Ο τύπος αυτός είναι μια ελαφριά τροποποίηση του προηγούμενου. Η διαφορά βρίσκεται στον κορμό του δένδρου, που αντί για ίσιος αυτή την φορά παρουσιάζεται με καμπύλες, και στην κορυφή του δένδρου, που έχει υποστεί μια ελαφριά κλίση προς τα εμπρός.

Οι υπόλοιποι κανόνες όσον αφορά τις ρίζες, τα κλαδιά και τη θέση του δένδρου στη γλάστρα είναι οι ίδιοι όπως στον τύπο formal upright. Η αζαλέα, ο άρκευθος (είδος πεύκου) η βερικοκιά και το πεύκο είναι τα δέντρα που χρησιμοποιούνται για την δημιουργία του τύπου αυτού.

3. Με κορμό που γέρνει (Slanting)

Στον τύπο slanting το δένδρο δεν είναι όρθιο προς τα επάνω, αλλά ο κορμός του γέρνει ή έχει κυρτωθεί προς τη μια ή την άλλη πλευρά.

Το χαμηλότερο κλαδί εκτείνεται προς την αντίθετη πλευρά, από εκείνη που γέρνει το δένδρο.

Τα κλαδιά είναι όλα καμπυλωμένα και η καμπύλη που δημιουργείται στην κορυφή έχει φορά προς τα εμπρός. Το δένδρο μπορούμε να το φυτέψουμε στη μια πλευρά μιας οβάλ ή ορθογώνιας παραλληλόγραμμης γλάστρας, ώστε το κυρίως σώμα του να βρίσκεται πάνω από τη γλάστρα. Σε μια στρογγυλή ή τετράγωνη γλάστρα είναι καλό να φυτεύεται στο κέντρο. Τα κύρια κλαδιά διευθετούνται όπως και στον formal upright τύπο. Από δέντρα έχουμε την αζαλέα, τη βερικοκιά, το σφένδαμο και την πτελέα.

Πεύκο σε μορφή slanting

4. Semi - full cascade

Οι δυο αυτοί τύποι bonsai , όπως το δηλώνουν και τα ονόματά τους ,είναι μερικώς ή απόλυτα γερμένα προς τη μια πλευρά της γλάστρας .

Στον semi cascade ο κορμός του δένδρου μεγαλώνει προς τα πάνω και μετά κάμπτεται προς τη μια πλευρά με κατεύθυνση προς τα κάτω, χωρίς να ξεπερνάει όμως τη βάση της γλάστρας . Ενώ στον τύπο cascade ο κορμός μεγαλώνει προς τα πάνω για πολύ μικρό διάστημα και έπειτα πολύ απότομα κάμπτεται προς τα κάτω από την μια πλευρά της γλάστρας .

Σε πολλές περιπτώσεις ξεπερνά τη βάση της γλάστρας , για αυτό και θα πρέπει να τοποθετηθεί στην άκρη ενός τραπέζιού . Και στους δυο αυτούς τύπους τα τρία κύρια κλαδιά έχουν κατεύθυνση αντίθετη με την κλίση του δένδρου.

Εάν τώρα χρησιμοποιήσουμε μια ψηλή γλάστρα , για αυτούς τους τύπους , τότε η γενική εμφάνιση του bonsai μας θα είναι καλύτερη. Είναι απαραίτητο τα μικρά κλαδιά να μεγαλώνουν από την κορυφή προς την αντίθετη πλευρά από το κυρίως σώμα του δένδρου , ώστε να δοθεί ισορροπία στη σύνθεση.

Σε μερικές περιπτώσεις είναι εφικτό να δημιουργήσουμε καταρράκτη με ένα από τα κύρια κλαδιά του κορμού .

Αυτοί οι δυο τύποι χρησιμοποιούνται ,για να δημιουργήσουν ένα δένδρο που γέρνει ή κρέμεται από κάποιους βράχους ή βρίσκεται στο χείλος ενός γκρεμού.

5. Πολλά δέντρα μαζί

Για τη δημιουργία αυτού του είδους bonsai χρησιμοποιούμε κυρίως δέντρα ,τα

Πολλά δέντρα μαζί

οποία έχουν λεπτά χαρακτηριστικά και είτε έχουν προέλθει από φυτώριο , είτε έχουν συλλεχθεί από την εξοχή . Ένα άλλο χαρακτηριστικό που χρειάζεται να έχουν τα δέντρα αυτά είναι το επίπεδο και συμπαγές ριζικό σύστημα ,

Η γλάστρα που θα χρειαστούμε έχει συνήθως οβάλ σχήμα και πρέπει να είναι τουλάχιστον 45 cm σε μήκος , 30 cm σε πλάτος και 4 cm σε βάθος . Θα πρέπει να περάσουμε όσες περισσότερες λουρίδες από σπάγκο γίνεται μέσα από τις τρύπες αποστράγγισης , ώστε να μπορέσουμε να στηρίξουμε τα δέντρα μας όσο το δυνατό καλύτερα . Προετοιμάζουμε τη γλάστρα με το γνωστό τρόπο και τοποθετούμε τα δέντρα στις θέσεις που εμείς επιθυμούμε . Συνήθως τοποθετούμε τα μεγαλύτερα δέντρα στο κέντρο , ενώ τα μικρότερα στην περιφέρεια . Όταν τελειώσουμε την εργασία αυτή και αφού προσθέσουμε και το υπόλοιπο χώμα , τότε δένουμε τις λουρίδες του σπάγκου , ώστε τα δέντρα μας να στηρίζονται αρκετά καλά . Μετά το πότισμα μπορούμε να προσθέσουμε βρύα , για να μειώσουμε την εξάτμιση .

6 . Δέντρα με πολλούς κορμούς

Άλλο τύπο που είναι δυνατόν να χρησιμοποιήσουμε είναι και αυτός με τους πολλούς κορμούς ή με μια ομάδα δένδρων ή ακόμα και παραλλαγές των προηγούμενων τύπων, οι οποίες όμως να βασίζονται στη φυσικότητα.

Τα δέντρα με πολλούς κορμούς έχουν το ίδιο ριζικό σύστημα , για αυτό και συνδέονται άμεσα μεταξύ τους , όποτε ,όταν ασχολούμαστε με ένα από τα δέντρα αυτά ,απευθείας επηρεάζουμε και τα υπόλοιπα .

Ο κορμός κάθε δέντρου χοντραίνει ανάλογα με τις εργασίες που γίνονται στην περιοχή του φυλλώματος , για αυτό ,εάν μειώσουμε την περιοχή του φυλλώματος στα μικρότερα δέντρα , τότε ,για να διατηρήσει την ισορροπία του το σύστημα των δέντρων ,θα ωθήσει τη δημιουργία νέας φυλλικής επιφάνειας στα μεγαλύτερα . Κάθε χρόνο στα μητρικά δέντρα θα πρέπει να γίνεται αυστηρό κλάδεμα ,ώστε να επανορθωθεί η ισορροπία . Τα νεαρά δέντρα αφήνονται για ένα χρόνο να μεγαλώσουν ελεύθερα ,ώστε να δυναμώσουν . Εάν ,όμως ,κατά το τέλος του χρόνου είναι ακόμη πολύ αδύναμα , τότε καταπιέζουμε το μητρικό δέντρο για άλλον ένα χρόνο ,ώστε να μπορέσουν τα νεαρά δέντρα να αναπτυχθούν περισσότερο .

Για να έχουμε καλύτερα αποτελέσματα ,θα πρέπει να αντιμετωπίζουμε το σύνολο αυτών των δέντρων ως ένα ,έτσι ώστε να μην εμφανιστεί πρόβλημα στη διαμόρφωση του φυλλώματος .

Είναι σημαντικό να δώσουμε ιδιαίτερη προσοχή στη διατήρηση της γραμμής του κορμού ,ώστε να είναι απαλλαγμένη από νέα βλαστάρια .

Εάν η διαδικασία σχηματισμού του bonsai ξεκινάει όταν ο κορμός είναι ακόμη νέος και εύκαμπτος , τότε μπορεί να δημιουργηθεί οποιοσδήποτε τύπος (σχ.) . Δέντρα που χρησιμοποιούνται είναι η αζαλέα , το πεύκο , η λευκάνθα και ο σφένδαμος .

7. Raft

Για να δημιουργήσουμε το στυλ αυτό είναι προτιμότερο να ξεκινήσουμε , όταν το δέντρο είναι ακόμη μικρό . Τα δέντρα πρέπει να προετοιμασθούν ένα ή και περισσότερα χρόνια , πριν τους δοθεί το στυλ Raft . Τα κλαδιά του δέντρου συρματώνονται κατά τρόπο ώστε να “κοιτάνε” όλα προς την ίδια πλευρά . Όποιο κλαδί μεγαλώνει προς την αντίθετη πλευρά θα πρέπει να αφαιρείται , αφού έχουμε ως σκοπό να ξαπλώσουμε το δέντρο στο χώμα από την πλευρά που δεν έχει καθόλου κλαδιά . Τα νέα κλαδιά που μεγαλώνουν θα πρέπει να καθοδηγούνται ώστε να μεγαλώνουν προς τη σωστή πλευρά , διότι αυτά θα αποτελέσουν αργότερα τα δέντρα του bonsai μας . Τα κλαδιά που μεγαλώνουν στο κέντρο και έχουν φορά κατευθείαν προς τα πάνω θα αποτελέσουν αργότερα το κέντρο του bonsai για αυτό και τα ενισχύουμε να γίνονται πιο χοντρά , με το να τους κόβουμε την κορυφή .

Εάν τον επόμενο χρόνο είναι απαραίτητο να αφαιρέσουμε τα σύρματα , τότε μπορούμε να αφαιρέσουμε και τμήματα του φλοιού , ώστε να δημιουργηθούν ρίζες στα σημεία αυτά . Τα τμήματα του φλοιού που θα αφαιρεθούν θα πρέπει να έχουν

bonsai σε μορφή raft

μήκος 2 1/2 cm και πάχος όχι περισσότερο από το ένα τρίτο του πάχους του κορμού . Τοποθετούμε ορμόνη ριζοβολίας στα σημεία αυτά , ώστε να ενθαρρύνουμε τη δημιουργία ριζών .

Ξαπλώνουμε το δέντρο στη γλάστρα είτε σε ευθεία γραμμή είτε διαγώνια . Προσθέτουμε χώμα , ώστε να σκεπάσουμε τον κορμό και το

ποτιζουμε καλά .

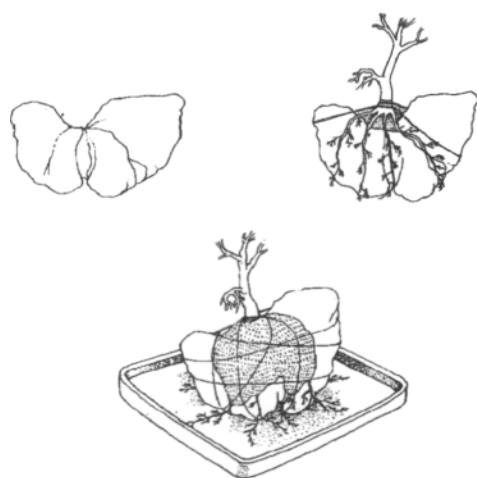
Τα νέα δέντρα πρέπει να κλαδεύονται , ώστε να αποκτήσουν το ύψος που επιθυμούμε , ενώ την ίδια στιγμή στον κύριο κορμό δε θα γίνεται καμία τροποποίηση .

Την επόμενη εποχή το δέντρο είναι απαραίτητο να βγει από τη γλάστρα ώστε να δούμε αν οι ρίζες αναπτύσσονται κανονικά . Αν έχουν αναπτυχθεί αρκετές νέες ρίζες , τότε μπορούμε να αφαιρέσουμε το παλιό ριζικό σύστημα και να τοποθετήσουμε ξανά το δέντρο στη γλάστρα για άλλον ένα χρόνο .

8. Root connected

Προτιμότερο είναι να αναζητήσουμε κάποιο ήδη δημιουργημένο bonsai αυτού του είδους από τη φύση . Αν όμως δεν το πετύχουμε αυτό ,τότε μπορούμε εύκολα να δημιουργήσουμε ένα μόνοι μας . Χρησιμοποιούμε συνήθως μια αρκετά μεγάλη γλάστρα ,ώστε το ριζικό σύστημα να αναπτύσσεται χωρίς καμία δυσκολία . Τον επόμενο χρόνο είναι απαραίτητο να μειώσουμε το ύψος του δέντρου τα δυο τρίτα ή και περισσότερο . Η πτελέα πολύ εύκολα θα δημιουργήσει νέους βλαστούς από τις πολύ δυνατές ρίζες . Εάν το κύριο δέντρο καταπιέζεται , ενώ τα νέα βλαστάρια αναπτύσσονται , το στυλ αυτό θα δημιουργηθεί πολύ γρήγορα . Το δεύτερο χρόνο είναι απαραίτητο να συρματωθούν ,ώστε να τους δοθεί το σχήμα που επιθυμούμε .

9. Root over stone

Διαδικασία τοποθέτησης φυτού πάνω σε πέτρα

Για τη δημιουργία αυτού του στυλ χρειαζόμαστε τα δέντρα να είναι μικρά και να τους έχουμε ήδη δώσει το σχήμα που επιθυμούμε , έτσι ώστε όταν θα τα τοποθετήσουμε πάνω στην πέτρα να μην απαιτούνται σημαντικές αλλαγές . Απαραίτητο είναι να έχουν μακριές ρίζες και να ταιριάζουν στην μορφή της πέτρας . Το δέντρο θα πρέπει

να προεξέχει από την πέτρα και είναι καλό να υπάρχει ένα κλαδί το οποίο να έχει

φορά προς τα κάτω ,έτσι ώστε να δίνει περισσότερο χώρο στο bonsai . Αφού βρεθεί το κατάλληλο δέντρο θα πρέπει να δοκιμάσουμε ποια είναι η καλύτερη θέση για να τοποθετηθεί . Καλό είναι να προσπαθήσουμε να μην καλύψουμε μεγάλο μέρος από την πέτρα .

Όταν είμαστε πια σίγουροι για τη γωνία και τη θέση του δέντρου μας , αφαιρούμε όλο το χώμα από τις ρίζες του . Αντί αυτού τοποθετούμε στις ρίζες ένα μίγμα χώματος από φυλλόχωμα και πηλό ,το οποίο το έχουμε διαβρέξει με νερό . Δεν πρέπει ,όμως , να κάνουμε το λάθος και να τοποθετήσουμε χώμα κάτω από τον κορμό . Στο σημείο αυτό τοποθετούμε το δέντρο στην πέτρα και διευθετούμε τις ρίζες , να χωρίζονται σε ομάδες . Πιέζουμε τις ρίζες προς τα κάτω , αν είναι δυνατόν να φτάσουν οι άκρες πιο κάτω από την πέτρα . Τότε δένουμε καλά το δέντρο πάνω στην πέτρα με σπάγκο ή φυτικές ίνες (gaffia) . Δεν πρέπει ,όμως , ποτέ να χρησιμοποιήσουμε σύρμα ή πλαστικό , γιατί το υλικό που θα χρησιμοποιήσουμε για δέσιμο θα πρέπει να είναι ικανό να σαπίσει . Τέλος ,καλύπτουμε το ριζικό σύστημα με βρύα ,για να περιορίσουμε την εξάτμιση από το χώμα που τις καλύπτουν .

Τώρα φυτεύουμε όλο το σύνολο μέσα σε μια μεγάλη γλάστρα προσέχοντας οι άκρες των ριζών να βρίσκονται κάτω από την πέτρα . Το ποτίζουμε και το αφήνουμε στη σκιά . Οι υπόλοιπες φροντίδες αυτού του bonsai είναι οι ίδιες ,όπως και σε όλα τα άλλα . Κατά το δεύτερο και τον τρίτο χρόνο το bonsai μας θα είναι λιγότερο ευαίσθητο.

VI. ΕΔΑΦΟΣ - ΓΛΑΣΤΡΕΣ - - ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ - ΕΡΓΑΛΕΙΑ

1. Έδαφος

Απαραίτητο είναι να χρησιμοποιηθεί η κατάλληλη κομπόστα για κάθε δένδρο ή για κάθε ομάδα δένδρων.

Ένα καλό μίγμα χώματος για bonsai χρειάζεται για να του παρέχει ικανοποιητική ποσότητα σε νερό, φυσικά στοιχεία και οξυγόνο για τις ρίζες του, για τουλάχιστον ένα χρόνο. Η δομή του επίσης θα πρέπει να είναι τέτοια, ώστε να επιτρέπει την αποστράγγιση του επιπλέον νερού, για να μην δημιουργηθούν ασφυκτικές συνθήκες για τις ρίζες του δένδρου. Από την άλλη, όμως, θα πρέπει το χώμα να είναι ικανό να συγκρατεί αρκετό νερό και να το προσφέρει για την ανάπτυξη του.

Οπότε μια ικανοποιητική κομπόστα πρέπει να περιέχει πηλώδες χώμα (LOAM) και μη επεξεργασμένη άμμο, σε διαφορετικές αναλογίες, ανάλογα με τις απαιτήσεις του κάθε δένδρου και του εδάφους που συνήθως μεγαλώνει.

Ο χούμος μπορεί να είναι το πάνω μέρος του εδάφους ενός καλοδουλεμένου κήπου ή είδος λάσπης από φύλλα. Ο ρόλος της άμμου στην κομπόστα είναι ιδιαίτερα σημαντικός και διπλός. Βοηθά στην αποστράγγιση και επίσης προσθέτει οξυγόνο στο νερό καθώς και άλλα στοιχεία απαραίτητα για το δένδρο.

Γνωστό είναι επίσης πως, όταν η άκρη της ρίζας του δένδρου ακουμπήσει πάνω σε ένα κόκκο άμμου, τότε χωρίζεται στα δυο, με σκοπό να περάσει το εμπόδιο δημιουργώντας περισσότερα και πιο λεπτά ριζίδια.

Μια αναλογία αυτών των συστατικών (πηλώδες χώμα που περιέχει χώμα και άμμο)

θα μπορούσε να είναι ένα μίγμα από τέσσερα μέρη πηλού και ένα μέρος άμμου, στο οποίο ίσως χρειαστεί να προστεθούν επιπλέον κάποια συστατικά τα οποία είναι απαραίτητα για τη σωστή ανάπτυξη του δένδρου.

Εάν τώρα είναι δύσκολο να δημιουργήσουμε διαφορετικό μίγμα για το κάθε ένα δέντρο ξεχωριστά ,τότε μπορούμε να μετριάσουμε το πότισμα ανάλογα με τις απαιτήσεις του δέντρου και με τη δομή του εδάφους (υδατοοικανότητα). Αλλιώς θα δημιουργηθεί μεγαλύτερο πορώδες αυξάνοντας την αναλογία της άμμου στο μίγμα.

Για να επιτευχθεί το σωστό πορώδες και η κατάλληλη στραγγιστικότητα είναι καλύτερα να κοσκινίζεται το πηλώδες χώμα μετά την αποξήρανση του στον ήλιο σε διαφορετικούς βαθμούς. Το πιο λεπτό έδαφος μαζεύεται ξεχωριστά.

Τότε αναμιγνύουμε στην αναλογία που θέλουμε τα μέρη του πηλώδους χώματος (ανάλογα με το μέγεθος) μαζί με άμμο. Τοποθετούμε τα πιο μεγάλα κομμάτια στη βάση της γλάστρας σε ένα μικρό στρώμα ,έπειτα χρησιμοποιούμε τα αμέσως μικρότερα κομμάτια του πηλού (σε μέγεθος) ,ενώ στο πάνω μέρος τοποθετούμε τα πιο λεπτά κομμάτια ,για να δημιουργήσουμε την κατάλληλη επιφάνεια ώστε να φυτέψουμε βρύα.

2. Γλάστρες

Δεν υπάρχουν πολλές κατάλληλες γλάστρες για να επιλέξει κανείς και μόνο σε μερικά μέρη κατασκευάζουμε τέτοιου είδους γλάστρες. Πρώτα από όλα η γλάστρα θα πρέπει να έχει καλές αποστραγγιστικές τρύπες . Μπορούμε εύκολα να δημιουργήσουμε αποστραγγιστικές τρύπες με ένα χειροκίνητο τρυπάνι σε μια κεραμική ή τσιμεντένια γλάστρα.

Από αισθητικής πλευράς θα πρέπει να εναρμονίζεται με τη μορφή του δέντρου έτσι ώστε να δημιουργεί ένα φυσικό και ευχάριστο αποτέλεσμα ,όταν το bonsai έχει ολοκληρωθεί.

Είναι πάντως καλύτερα να επιλεγεί ένα σχέδιο απλό και λεπτό ,το οποίο να μην κυριαρχεί αλλά να συγχωνεύεται στο σύνολο και να δίνει έμφαση στη φυσικότητα.

Το χρώμα και το σχέδιο της γλάστρας επιλέγεται ανάλογα με τις προτιμήσεις του καλλιεργητή .Παρ' όλα αυτά έχει αποδειχτεί ότι τα έντονα χρώματα ,όπως το μαύρο,

χρησιμοποιηθούν πολύ ρηχές γλάστρες που μοιάζουν με πιάτα ή ακόμα και κομμάτια βράχων. Όταν επιλέγεται ένας βράχος θα πρέπει να προσέχουμε να έχει τις κατάλληλες τρύπες ή τα βαθουλώματα ,ώστε να μπορούμε να τοποθετήσουμε το δέντρο.

Καθώς φυτεύεται το δέντρο πάνω στο βράχο οι ρίζες αναπτύσσονται προς τα κάτω, ώστε να φτάσουν στη ρηχή γλάστρα και από εκεί να παίρνουν το νερό ή τα αλλά θρεπτικά συστατικά που του χρειάζονται.

Στην τυπική μορφή όλο το ριζικό σύστημα αφού του αφαιρεθεί όλο το χώμα , βυθίζεται σε ένα πηκτό μίγμα από πυλό και νερό ,έπειτα τοποθετούνται οι ρίζες πάνω στο βράχο με τέτοιο τρόπο ώστε να φτάνουν και στη γλάστρα.

Η τρύπα καλύπτεται με χώμα και βρύα τα οποία δένονται πάνω στο βράχο και στη συνέχεια ποτίζονται προσεχτικά.

3. Υλικά

Για να ολοκληρωθεί η εικόνα ενός bonsai ορισμένα εξαρτήματα ,όπως πέτρες και βρύα ,ίσως είναι χρήσιμα. Αυτό ,όμως ,βασίζεται στη φαντασία του καλλιεργητή. Μπορούν να τοποθετηθούν πέτρες ,για να καλύψουν ένα κενό ή να τονίσουν κάποιο συγκεκριμένο σημείο στην όλη εικόνα.

Για παράδειγμα ,σε ένα δέντρο ,το οποίο παρουσιάζεται να κρέμεται από την άκρη ενός γκρεμού με το τύπο του καταρράκτη ,πέτρες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ώστε να δημιουργήσουν την αίσθηση του γκρεμού.

Η χρησιμοποίηση των βρύων προσφέρουν πολλά πλεονεκτήματα. Πρώτα από όλα διατηρούν το δέντρο δροσερό τις ζεστές μέρες του καλοκαιριού ,δημιουργούν ένα βελούδινο πράσινο χαλί το οποίο είναι πολύ ευχάριστο για το μάτι ,και τέλος αποτρέπουν την έκπλυση του πάνω μέρους του χώματος κατά τη διάρκεια του ποτίσματος ή δυνατής βροχής.

4. Εργαλεία

Τα απαραίτητα εργαλεία δεν είναι πολλά όμως δε βρίσκονται εύκολα στο εμπόριο, γι' αυτό και μπορούν να κατασκευαστούν από τον καλλιεργητή. Ένα ζευγάρι ακριβή κλαδευτικά ψαλίδια ,όπως αυτά που χρησιμοποιούνται για τα τριαντάφυλλα ,ένα

ζευγάρι πολύ λεπτά και κοφτερά ψαλίδια ,τα οποία όμως να έχουν πολύ μακριές
"λαβές" ,ένα ζευγάρι κοπτήρων σύρματος ,ένα κομμάτι καλαμιού το οποίο
χρησιμοποιείται ως μέτρο ,και διαφόρων μεγεθών χάλκινα σύρματα.

Όσον αφορά το σύρμα που χρησιμοποιείται για τη μορφοποίηση του δέντρου το
χάλκινο είναι το πιο κατάλληλο από τα υπόλοιπα υλικά ,γιατί είναι μαλακότερο και πιο
εύχρηστο για να χρησιμοποιηθεί.

Άλλα εργαλεία ,όπως σπάτουλα , πολλών ειδών ψαλίδια και κόφτες είναι χρήσιμα
για τον καλλιεργητή.

VII. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΥΤΕΥΣΗ

1. Εποχή

Πριν ξεκινήσουμε οποιαδήποτε εργασία πάνω στο μελλοντικό bonsai θα πρέπει πρώτα να καθοριστεί ο χρόνος για τις εργασίες αυτές . Βασικός κανόνας για τη φύτευση και τη μεταφύτευση είναι να διενεργούνται ,όταν οι χυμοί αυξάνονται και τα μάτια των φύλλων έχουν αρχίσει να εμφανίζονται . Δηλαδή από τα μέσα Ιανουαρίου ως και το τέλος του Απριλίου ή ακόμα και αργότερα για ορισμένα είδη και μέρη . Η ακριβής στιγμή για τις εργασίες αυτές καθορίζεται από την εμφάνιση των ματιών από τα φύλλα.

Επίσης κατά τη διάρκεια ισχυρών ανεμών οι χυμοί του φυτού αυξάνονται , όποτε και κάνουν την εποχή κατάλληλη για να το μεταφυτεύσουμε . Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τα δένδρα που μεγαλώνουν σε ψυχρές περιοχές ,όπως τα κωνοφόρα , οι μηλιές , οι ροδακινιές κ.α..

2. Δημιουργία σχήματος

Οι ενότητες 2 και 3 αναφέρονται στη μεταχείριση φυτών τα οποία έχουν προέλθει από φυτώριο . Το πρώτο πράγμα που πρέπει να γίνει , αφού αποκτηθεί το φυτό του επιθυμητού είδους , είναι να αποφασίσουμε για τη μορφή που θα του δώσουμε . Το δέντρο από μόνο του μπορεί να μας καθοδηγήσει μέχρι ενός σημείου , για τη μορφή που θα διαλέξουμε . Για παράδειγμα όταν έχουμε ένα δέντρο με ιδιαίτερα κυρτό κορμό ,τότε εύκολα οδηγούμαστε στο να δημιουργήσουμε τη μορφή του καταρράκτη ή ένα δέντρο που έχει κλαδιά μόνο από την μια πλευρά ,τότε εύκολα μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα δέντρο το οποίο το “κτυπάει” ο άνεμος .

Αφού επιλέξουμε τη μορφή ,θα πρέπει να αποφασίσουμε και για το ποια θα είναι η μπροστινή και ποια η πίσω πλευρά του bonsai μας, έχοντας πάντα υπόψη το σχήμα

του κορμού και τα τρία πρώτα κλαδιά ,και ιδιαίτερα το τρίτο το οποίο θα πρέπει να έχει κατεύθυνση προς τα πίσω ,ώστε να προσθέτει βάθος στο bonsai .

Το σχήμα και το χρώμα της γλάστρας είναι το επόμενο βήμα που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή ώστε να ταιριάζει με το φυτό μας . Μετά από αυτή τη διαδικασία είναι απαραίτητο να αφαιρέσουμε τα ξερά κλαδιά καθώς και αυτά που βρίσκονται στο κατώτερο 1/3 του κορμού του δέντρου .

Τα τρία πρώτα κλαδιά κονταίνονται λίγο και αν δεν είναι απαραίτητο να συρματωθούν από την αρχή , τότε το κόψιμο γίνεται όταν τους δοθεί η τελική τους μορφή . Κόβουμε πάντα λοξά και πάνω από το μπουμπουκί ή το βλαστό . Όλα τα κλαδιά που δε χρειάζονται αφαιρούνται μαζί με τον κορμό ,ώστε το άνοιγμα που θα δημιουργηθεί στο δέντρο να καλυφθεί σύντομα χωρίς να αφήσει σημάδι .

Στην περίπτωση που τα κλαδιά εμφανίζονται το ένα ακριβώς αντίθετα από το άλλο, τότε για να αποφύγουμε την συμμετρία αφαιρούμε το ένα από τα δυο χωρίς φυσικά να ξεχνάμε πως όταν ένα κλαδί μεγαλώνει πάνω από το άλλο , τότε το κάτω κλαδί δε λαμβάνει αρκετό φως και κατά συνέπεια δεν αναπτύσσεται σωστά .

Καλό είναι πριν αποφασίσουμε να αφαιρέσουμε ένα κλαδί να το σκεπάσουμε με ένα ρούχο ,ώστε να βλέπουμε πως "δείχνει" το φυτό χωρίς αυτό . Πάντα όμως το κλαδί που προορίζεται για κοπή θα πρέπει πρώτα να έχει αποκτήσει το ανάλογο πάχος .

Ένα μέρος της κορυφής μπορεί να αφαιρεθεί και να δημιουργηθεί ένα καινούριο , ώστε το δέντρο μας να αποκτήσει το σωστό ύψος και αναλογίες . Αυτό μπορεί να επιτευχθεί ,εάν διαλέξουμε ένα μικρό κλαδί στο κατάλληλο σημείο ,ώστε μελλοντικά να γίνει αυτό η κορυφή .

Το υπερβολικά πολύ φύλλωμα και τα μικρά κλαδιά αφαιρούνται από όλο το δέντρο, ώστε το σχήμα του κορμού καθώς και των κυρίων κλαδιών να είναι εμφανές . Το χώμα που βρίσκεται στην επιφάνεια της γλάστρας αφαιρείται προσεκτικά ,μέχρις ότου εμφανιστούν οι ρίζες του bonsai . Εάν από τη μια πλευρά του δέντρου δεν εμφανιστούν ρίζες , τότε σκάβουμε πιο βαθιά , όμως προσεκτικά ,γιατί ίσως εμφανιστούν σε πιο χαμηλό επίπεδο . Σε αυτήν την περίπτωση , για να αναγκάσουμε τις ρίζες να ανέβουν σε υψηλότερο επίπεδο ,αλλάζουμε το στυλ του bonsai και συνήθως δημιουργούμε ένα λοξοτό στυλ , με την καμπύλη αντίθετα από τη μεριά του δέντρου που έχει τις ρίζες χαμηλά .

Τώρα τίθεται το ερώτημα πώς θα δώσουμε σχήμα στον κορμό μόνο με τη

Δημιουργία καμπύλης στον κορμό του δέντρου

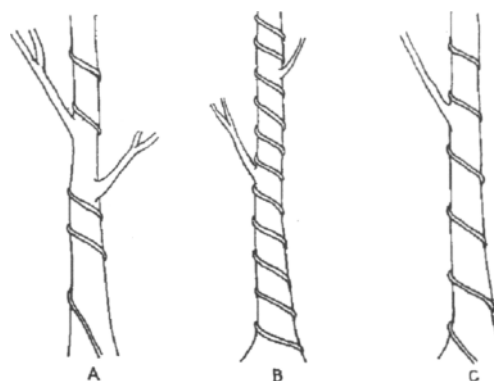
χρησιμοποίηση σύρματος . Αν έχει αποφασισθεί πως θα δοθεί κάποια καμπύλη στον κορμό , τότε το σύρμα του κορμού είναι εκείνο που θα τοποθετηθεί πρώτο από όλα τα άλλα . Αρχικά πρέπει με το ένα μας χέρι να

γείρουμε προσεκτικά τον κορμό του δέντρου από την μεριά που θέλουμε , για να δούμε αν είναι δυνατό να λυγίσει ο κορμός προς εκείνη την κατεύθυνση χωρίς να σπάσει , και επίσης να υπολογίσουμε το πάχος του σύρματος που θα χρειαστούμε . Οι αντίχειρες θα πρέπει να έχουν τοποθετηθεί στην εσωτερική πλευρά της καμπύλης, ώστε να βοηθήσουν σε μεγαλύτερο βαθμό τον κορμό να καμπυλωθεί . Για να δημιουργηθεί και να κρατηθεί η καμπύλη χρειαζόμαστε ένα χοντρό σύρμα , όχι όμως και με ιδιαίτερο πάχος , γιατί τότε θα δημιουργήσει σημάδια στον φλοιό . Το χάλκινο σύρμα μπορεί να πυρακτωθεί ή να μαλακώσει σε μια φωτιά χαμηλής θερμοκρασίας ή σε ζεστή στάχτη . Όταν κρυώσει , γίνεται μαλακό και χάνει την ανεπιθύμητη γυαλάδα του , ενώ παίρνει ένα απαλό χρώμα .

Εάν ισιωθεί και μαλακώσει με την ίδια διαδικασία , το παλιό χάλκινο σύρμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ξανά . Κόβουμε ένα κομμάτι σύρματος αρκετά μακρύ , ώστε να φτάνει για να δώσει το επιθυμητό σχήμα στον κορμό . Πυρακτώνεται και η μια πλευρά του πιέζεται προσεκτικά μέσα στο έδαφος , όσο πιο κοντά στον κορμό γίνεται . Τότε αρχίζουμε να τυλίγουμε το σύρμα γυρω από τον κορμό του δέντρου . Κατά τη διάρκεια αυτή θα πρέπει να κρατάμε με το ένα χέρι μας την προηγούμενη σπείρα , ενώ δημιουργούμε μια καινούργια .

Επίσης πρέπει να προσέχουμε το σύρμα να βρίσκεται σε επαφή με τον κορμό , όχι όμως και να τον πιέζει . Το σύρμα δεν πρέπει να είναι πολύ σφικτό , για να μη δημιουργεί προβλήματα στην κυκλοφορία των χυμών , αλλά και αρκετά σφικτό ώστε να συγκρατεί τις καμπύλες του κορμού .

Οι σπείρες μεταξύ τους θα πρέπει να είναι ίσες σε μέγεθος ούτε πολύ κοντά , αλλά ούτε και πολύ μακριά η μια από την άλλη . Αυτό ,όσο και αν φαίνεται δύσκολο ,με λίγη πρακτική σε έναν κορμό μπορεί εύκολα να επιτευχθεί . Έπειτα θα πρέπει να δώσουμε την καμπύλη που θέλουμε στον κορμό .

Τρόποι συρμάτωσης του κορμού

Είναι σημαντικό να είμαστε προσεκτικοί και να χρησιμοποιούμε πάντα και τα δυο χέρια . Η καμπύλη είναι απαραίτητο να έχει μια σπείρα γύρω της ώστε να την συγκρατεί , μάλιστα μπορεί να δείχνει ωραιότερη ,αν από την εξωτερική της πλευρά μεγαλώνει ένα κλαδί προς την αντίθετη κατεύθυνση .

Τα κλαδιά που πρέπει να λυγίσουμε τα συρματώνουμε με τον ίδιο τρόπο και ξεκινάμε πάντα από το χαμηλότερο κλαδί και συνεχίζουμε προς τα πάνω . Η μια άκρη του σύρματος στερεώνεται στην ένωση του κλαδιού με τον κορμό , τότε ξεκινάμε να τυλίγουμε το σύρμα γύρω από το κλαδί . Για τα κλαδιά που βρίσκονται στα δεξιά μας οι σπείρες γίνονται προς τη φορά των δεικτών του ρολογιού ενώ αντίθετα ,για τα κλαδιά που βρίσκονται στα αριστερά μας . Η κορυφή του σύρματος μπορεί να στερεωθεί αν την γυρίσουμε προς τα κάτω .

Υπάρχει περίπτωση με ένα μεγάλο σύρμα να τυλίξουμε δυο κλαδιά αρχίζοντας από το κέντρο του σύρματος τοποθετώντας το στην διχάλα που σχηματίζουν τα δυο κλαδιά . Αν όμως το ένα κλαδί βρίσκεται πολύ χαμηλότερα από το άλλο , τότε τυλίγουμε την μια άκρη του σύρματος στον κορμό του δέντρου μέχρι να φτάσουμε στο κλαδί που θέλουμε και τότε το συρματώνουμε, ενώ με την άλλη άκρη έχουμε ήδη συρματώσει το χαμηλότερο κλαδί .

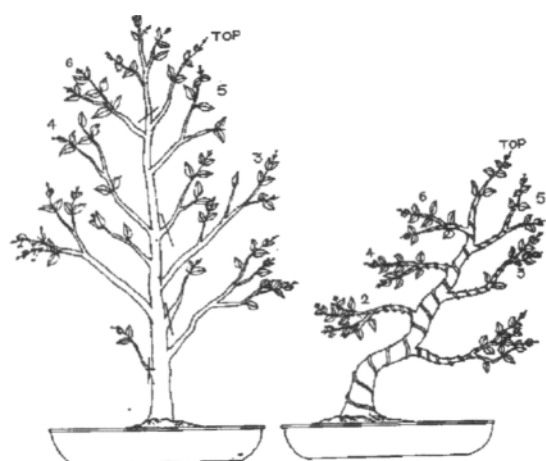
Τρόποι συρμάτωσης των κλαδιών

Πρέπει όμως να προσέχουμε πάντα οι σπείρες που

δημιουργούμε με το σύρμα για τα κλαδιά να είναι παράλληλες με αυτές του κορμού και να μην διασταυρώνονται . Αφού συρματωθούν τα κλαδιά , τότε μπορούμε να τους δώσουμε την κλίση που επιθυμούμε .

Μπορούμε ακόμα να συρματώσουμε και τα πιο λεπτά κλαδιά , αν αυτό κριθεί απαραίτητο και επιλεχθεί το κατάλληλο πάχος του σύρματος . Οι κορυφές των κλαδιών θα πρέπει να έχουν πάντα φορά προς τα επάνω , αλλιώς υπάρχει κίνδυνος να ξεραθούν λόγω της μη φυσικής τους θέσης .

Όλα τα σύρματα θα πρέπει να αφήνονται στη θέση τους για ένα διάστημα από 3-6

Δέντρο πριν και μετά την διαδικασία της συρμάτωσης

μήνες , αλλά σε τακτικά διαστήματα πρέπει να επιθεωρούνται , ώστε να μην δημιουργούν ραβδώσεις στον κορμό λόγω της γρήγορης ανάπτυξης αυτού ή των κλαδιών .

Τα ίδια κλαδιά μπορεί να χρειαστεί να συρματωθούν ξανά , όμως αυτό δεν πρέπει να συμβεί πριν το πέρασμα ενός έτους .

Υπάρχουν επίσης πολλά δέντρα

στα οποία δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστεί η μέθοδος του συρμάτωσης , γιατί ο φλοιός είναι πολύ μαλακός ακόμη για να αντέξει την πίεση . Σε αυτές τις περιπτώσεις για να λυγίσουμε ένα κλαδί που θέλουμε χρησιμοποιούμε ταινία πολυαιθυλενίου ή κάποια άλλα υλικά έτσι ώστε να δέσουμε το κλαδί με τη μια του άκρη και την άλλη άκρη να την στερεώσουμε στη γλάστρα ή σε κάποιο άλλο αντικείμενο .

Η πίεση από την ταινία θα είναι ικανή να δώσει αργά στο κλαδί την κατεύθυνση που θέλουμε . Τις ταινίες μπορούμε να τις αφήσουμε στο ίδιο σημείο για περισσότερο καιρό από ό,τι τα σύρματα .

Αυτή η μέθοδος χρησιμοποιείται μονάχα όταν το δέντρο έχει εγκατασταθεί στη γλάστρα για αρκετό διάστημα , ώστε να είναι σε θέση να δεχτεί τόσο μεγάλη πίεση . Δυο είδη στα οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος αυτή είναι το *Pinus roxburghii* και το *Ficus benghalensis* (Barh) .

Υπάρχουν φυσικά και άλλοι τρόποι για να δώσουμε σχήμα στο bonsai μας , όπως να κρεμάσουμε κάποιο βάρος στο κλαδί του . Μια μικρή πέτρα τυλιγμένη με ένα πανί

και δεμένη κοντά στην άκρη του κλαδιού θα δώσει στο κλαδί την κλίση που θέλουμε . Χρειάζεται προσοχή , όμως ώστε , η πέτρα να μην είναι πολύ βαριά και σπάσει το κλαδί . Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται κυρίως για το Bottle-brush και την Weeping Willow (*Salix babylonica*) .

Το πρώτο συρμάτωμα είναι εκείνο που δημιουργεί το βασικό σχήμα του bonsai , το δεύτερο απλώς το βελτιώνει .

Ένα bonsai θεωρείται έτοιμο , όταν ο κορμός και τα κλαδιά του παραμένουν στην επιθυμητή θέση , ενώ του έχουν αφαιρεθεί όλα τα σύρματα .

3. Φύτευση στην γλάστρα

Αφού έχουμε ετοιμάσει το δέντρο μας, δηλαδή το έχουμε κλαδέψει και συρματώσει, θα πρέπει να το τοποθετήσουμε μέσα σε μια γλάστρα καθαρή και στέγνη . Οι τρύπες αποστράγγισης είναι σημαντικό να είναι καλυμμένες με πέτρες ή με κομμάτια από άλλες γλάστρες .

Μπορούμε επίσης πάνω από τις πέτρες να τοποθετήσουμε ένα κομμάτι ύφασμα , ώστε το χώμα να μη διαπερνά τις τρύπες αποστράγγισης . Στη συνέχεια σκεπάζουμε τη βάση της γλάστρας με ένα στρώμα μεγάλης διαμέτρου χώματος . Πάνω από αυτό τοποθετούμε το κυρίως χώμα σε υγρή κατάσταση , αφήνοντας μια τρύπα για το δέντρο μας .

Ακόμα και το χώμα των ριζών του δέντρου μας θα πρέπει να είναι υγρό , όμως ούτε πολύ στεγνό αλλά ούτε και πολύ υγρό , γιατί τότε τα ριζίδια θα σπάσουν κατά τις επόμενες διαδικασίες .

Τότε γυρίζουμε τη γλάστρα (με το φυτό) αφού έχουμε το ένα χέρι μας στην επιφάνεια του χώματος , έτσι ώστε να το βγάλουμε από την παλιά του γλάστρα . Το χώμα τώρα αφαιρείται προσεκτικά με ένα ειδικό εργαλείο , ώστε να καταστρέψουμε όσο το δυνατό λιγότερες ρίζες , δουλεύοντας πάντα με φορά προς τα μέσα και προς τα κάτω . Η διαδικασία αυτή συνεχίζεται μέχρι να μείνει το 1/3 του αρχικού χώματος στις ρίζες , προσέχοντας επίσης να μην υπάρχουν σκουλήκια .

Αφού αποκαλυφθεί το μεγαλύτερο μέρος των ριζών αρχίζουμε να κόβουμε με ένα κοφτερό μαχαίρι τμήματα τους , όχι όμως υπερβολικά , ώστε να κινδυνεύει το δέντρο να ξεραθεί . Κατά τη διάρκεια της εργασίας αυτής θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα φύλλα που έχουν κοπεί κατά τη διαδικασία του κλαδέματος καθώς και τα ριζίδια

που έχουν αναπτυχθεί . Εάν μεγάλο μέρος από το φύλλωμα έχει αφαιρεθεί και έχουν αναπτυχθεί πολλά νέα ριζίδια , τότε οι κύριες ρίζες μπορούν να αφαιρεθούν εντελώς .

Αν υπάρχουν μεγάλες ρίζες στην επιφάνεια , τότε τις κόβουμε ακριβώς στην καμπύλη , ώστε η άκρη του να φτάνει μέχρι λίγο κάτω από την επιφάνεια του εδάφους . Επίσης και μερικές νεαρές ρίζες ίσως να χρειάζονται κόψιμο , ώστε να χωράνε ακριβώς στη γλάστρα .

Μετά από όλες αυτές τις εργασίες ήρθε η ώρα να τοποθετήσουμε το δέντρο μέσα στη γλάστρα με κυκλική κίνηση , ώστε να του δώσουμε τη διεύθυνση που επιθυμούμε και για να απλωθούν οι ρίζες του προς όλες τις κατευθύνσεις . Έπειτα γεμίζουμε τη γλάστρα με το υπόλοιπο μίγμα του χώματος κρατώντας σταθερό το δέντρο .

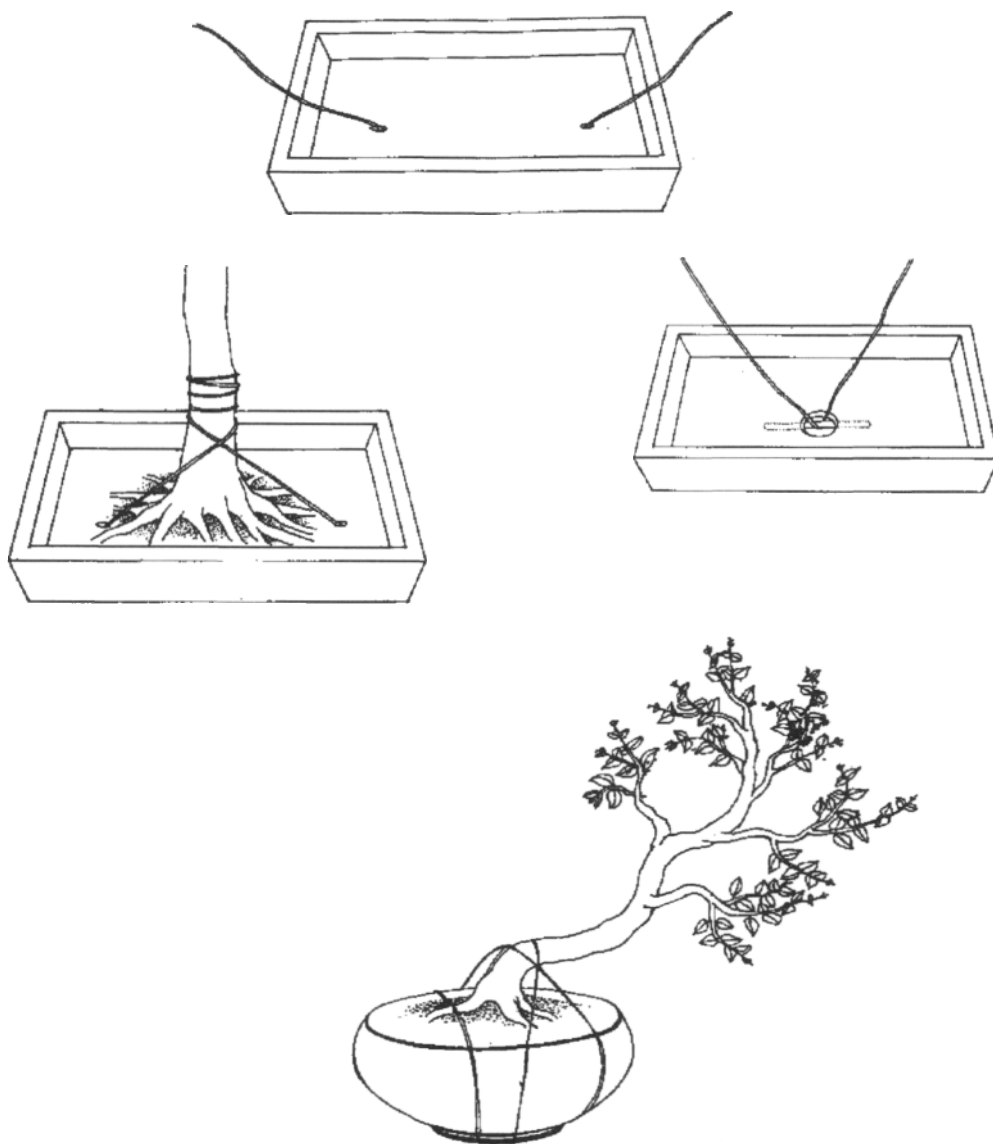
Εάν όμως το δέντρο δεν μπορεί να κρατηθεί σταθερό , τότε είναι καλύτερα να το δέσουμε μέσα στη γλάστρα . Ένα σύρμα περνιέται από τις τρύπες αποστράγγισης ή κάτω από το ξύλο που έχει τοποθετηθεί κάτω από τη μοναδική τρύπα αποστράγγισης . Τα δυο άκρα του σύρματος φέρονται προς τα πάνω γύρω από την μπάλα του χώματος με τις ρίζες του δέντρου και δένονται στη βάση του κορμού του δέντρου .

Εάν το δέντρο μας είναι ακόμη ασταθές παρόλο που βρίσκεται μέσα στη γλάστρα , τότε το δένουμε πάνω από το έδαφος με μια λουρίδα πολυαιθυλενίου η οποία έχει περαστεί πολλές φορές γύρω από την γλάστρα .

Ένα από τα πιο συνηθισμένα λάθη που κάνουν οι νέοι καλλιεργητές είναι η ατελής αφαίρεση των περιοχών με αέρα από το έδαφος . Στην περίπτωση που οι ρίζες φτάσουν στους χώρους αυτούς μαραίνονται, με αποτέλεσμα τη μερική ή ολική ξήρανση του δέντρου . Οπότε πρέπει πρώτα να ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία , πριν προστεθεί το υπόλοιπο χώμα ώστε να φτάνει 1cm κάτω από το χείλος της γλάστρας .

Προσθέτουμε ένα λεπτό στρώμα πολύ ψιλού χώματος στην επιφάνεια και έπειτα το πιέζουμε ελαφρά με το χέρι . Το λεπτό χώμα διευκολύνει την ανάπτυξη των βρύων στην επιφάνεια ενώ επίσης δίνει καλή εικόνα στο bonsai μας .

Τώρα τοποθετούμε τα κομμάτια των βρύων και τα πιέζουμε ελαφρά , ιδιαίτερα στις άκρες , ώστε να έχουν καλή επαφή με το έδαφος . Αλλά αφήνουμε ακάλυπτη την περιοχή στην οποία εμφανίζονται ρίζες . Από την άλλη πλευρά καλό είναι να προσθέσουμε τα βρύα μετά το δεύτερο ή τρίτο πότισμα , έτσι ώστε οι ρίζες του δέντρου να έχουν στη διάθεσή τους μεγαλύτερη ποσότητα νερού .

Μέθοδος στερέωσης του δέντρου στην γλάστρα

Μπορούμε επίσης να προσθέσουμε πέτρες ,αν χρειαστεί ,ή να δημιουργήσουμε βουναλάκια από λάσπη τα οποία θα καλυφθούν με βρύα .

Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις κατά τις οποίες το ριζικό σύστημα δε χωράει ακριβώς μέσα στη γλάστρα και το ιδιαίτερα πολύ κόψιμο τους πιθανά να ήταν μοιραίο για το δέντρο μας . Τότε η μάζα του χώματος που χρησιμοποιούμε μπορεί να ξεπερνά το άνω χείλος της γλάστρας ενώ τέλος καλύπτεται με βρύα για να μειωθεί η έκπλυση του.

Η ίδια τεχνική μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε τύπους δέντρου ,όπως ο καταρράκτης , στον οποίο το ριζικό σύστημα ανεβαίνει σημαντικά πάνω από την επιφάνεια του χώματος .

Το επόμενο βήμα είναι εξίσου βαρύνουσας σημασίας , το πότισμα . Μπορούμε να ποτίσουμε το δέντρο μας απλά τοποθετώντας το μέσα σε μια μεγαλύτερη λεκάνη με νερό , το οποίο να φτάνει λίγο πιο κάτω από το χείλος της γλάστρας . Το νερό θα περάσει από τις τρύπες αποστράγγισης και σε λίγο χρονικό διάστημα θα έχει μουσκέψει όλο το χώμα μέσα στην γλάστρα . Επίσης ψεκάζουμε το φύλλωμα με αρκετό νερό , για να καθαριστεί από την σκόνη αλλά και για να δροσιστεί . Με αυτές τις δυο διαδικασίες η εργασία του ποτίσματος λαμβάνει τέλος .

Τοποθετείται σε μια περιοχή που να προστατεύεται από τον ήλιο και τον άνεμο και κρατείται στο μέρος αυτό για τρεις με τέσσερις μέρες ,ωσότου εμφανιστούν τα νέα μπουμπούκια , όποτε και μεταφέρεται στην τελική του θέση .

Το φυτό μας χρειάζεται πότισμα ξανά μετά από τη δεύτερη ή τρίτη μέρα , αν έχουμε αφαιρέσει μόνο λίγες ρίζες , αν όμως έχουμε αφαιρέσει περισσότερες ,τότε καλό θα ήταν να το ποτίσουμε ,όταν θα αρχίσει να ξηραίνεται η επιφάνεια του χώματος . Σε αυτές τις περιπτώσεις ποτίζουμε το δέντρο μας συχνότερα , για να μην υπάρχει πιθανότητα ξήρανσης του , αφού το ριζικό του σύστημα έχει μειωθεί κατά πολύ . Καθώς θα εμφανιστούν νέα ριζίδια το δέντρο μας θα χρειάζεται πότισμα μονάχα όταν θα ξηραίνεται το χώμα της γλάστρας .

4. Δημιουργία σχήματος και μεταφύτευση σε bonsai που δημιουργήθηκαν με διαφορετικές μεθόδους

Όποια μέθοδο και να χρησιμοποιήσουμε για να δημιουργήσουμε ένα bonsai , από σπόρο , από μικρό φυτό που αποκτήσαμε από την έξοχη , η γλάστρα προετοιμάζεται με τον ίδιο τρόπο ,όπως αναφέρθηκε στην παράγραφο 3 . Το φύτεμα του σπόρου , το κλάδεμα και το μπόλιασμα γίνεται με τις συνηθισμένες μεθόδους , όμως δίνουμε προσοχή σε ορισμένα σημεία . Πρώτα - πρώτα είναι βασικό οι σπόροι να έχουν συλλεγεί φρέσκοι και να έχουν φυτευτεί πολλοί , ώστε να μπορούμε να επιλέξουμε το καλύτερο φυτό . Τα μικρά φυτά από σπόρο λιπάζονται με υγρό λίπασμα το οποίο δημιουργείται από "oil cake" ,όπως περιγράφεται στο αντίστοιχο κεφαλαίο .

Κατά την επόμενη περίοδο ανάπτυξης μεταφέρονται από τη γλάστρα ή το δοχείο όπου είχαν φυτευτεί . Η κύρια ρίζα αφαιρείται και οι υπόλοιπες "ανοίγονται" προς όλες τις κατευθύνσεις .

Ο βλαστός κόβεται στο επιθυμητό ύψος και τα κλαδιά που έχουν δημιουργηθεί κλαδεύονται στο κατάλληλο μήκος . Τότε τα μικρά φυτά φυτεύονται σε ξεχωριστές γλάστρες . Εάν το bonsai έχει καθοριστεί να έχει ευθύ κορμό , τότε στερεώνουμε δίπλα του ένα πασσαλάκι ώστε να κρατηθεί όρθιο μέχρι να είναι ικανό να σταθεί μόνο του .

Οι εμβολιασμοί γίνονται συνήθως πολύ χαμηλά στον κορμό του δέντρου , δηλαδή μεταξύ των 10-30 cm πάνω από το έδαφος .

Η διαδικασία της δημιουργίας σχήματος στον κορμό θα ξεκινήσει , όταν είναι δυνατό να χρησιμοποιήσουμε σύρμα ή άλλες μεθόδους . Είναι αδύνατο να μεταφερθεί ένα δέντρο από το φυσικό του περιβάλλον , χωρίς να υποστεί το ριζικό του σύστημα σοβαρές ζημιές , για αυτό είναι προτιμότερο να κλαδεύεται αυστηρά πριν ξαναφυτευτεί . Πιο ασφαλές είναι να φυτευτεί στον κήπο ή σε μια μεγάλη γλάστρα μέχρι να συνέλθει από τη μετακίνηση και έπειτα να μεταφερθεί στη μόνιμή του γλάστρα .

VIII. ΚΛΑΔΕΜΑ (TRIMMING)- ΚΟΡΥΦΟΛΟΓΗΜΑ

1. Σκοπός και χρόνος

Το κλάδεμα και το καλλώπισμα είναι δύο βασικές εργασίες που γίνονται κυρίως για τη μείωση του μεγέθους και τη διατήρηση του σχήματος του bonsai . Για αυτό είναι αδύνατο να μην αναφερθούμε στις εργασίες αυτές καθώς και στη χρήση των ειδικών εργαλείων που απαιτούνται .

Εάν τα εργαλεία μας δεν είναι κοφτερά , τότε θα δημιουργήσουμε κτυπήματα και θα σχίσουμε τα κλαδιά που θέλουμε να αφαιρέσουμε , με αποτέλεσμα να καθυστερεί η επούλωση της ουλής και επί πλέον υπάρχει η πιθανότητα να υπάρξει μόλυνση από έντομα ή άλλες ασθένειες.

Θα πρέπει να έχουμε πάντα στο νου μας την εικόνα ενός γερασμένου δένδρου το οποίο μεγαλώνει στο φυσικό του περιβάλλον .

Το υπερβολικό δέσιμο των κλαδιών θα δημιουργήσει ένα παράξενο αποτέλεσμα , το οποίο θα είναι αντίθετο με τη φυσική εμφάνιση του δένδρου.

Η αξία ενός ώριμου δένδρου θα εξαρτηθεί κατά κύριο λόγο από την προσοχή που του δόθηκε κατά το κλάδεμα και το συμμάτωμα κατά τη διάρκεια των πρώτων του χρόνων.

Το πρώτο κλάδεμα γίνεται τη στιγμή που θα μεταφτευτεί το δένδρο στην οριστική του θέση και θα έχει αποφασιστεί η τελική του μορφή. Όμως υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες είναι αναγκαίο να κλαδέψουμε ξανά το δένδρο μας , ώστε να δώσουμε έμφαση στη μορφή του ή να κοντύνουμε κάποιο κλαδί , το οποίο έχει μεγαλώσει αρκετά. Η καλύτερη εποχή για αυτό είναι όταν βγαίνει από την κατάσταση του λήθαργου.

Τα δέντρα που ανθοφορούν θα πρέπει να κλαδεύονται αφού έχουν πέσει τα λουλούδια τους . Μετά από μερικές εποχές ίσως θεωρηθεί καλό να αλλαχθεί η μορφή του bonsai και σε αυτή την περίπτωση το δέντρο θα χρειαστεί αυστηρό κλάδεμα .

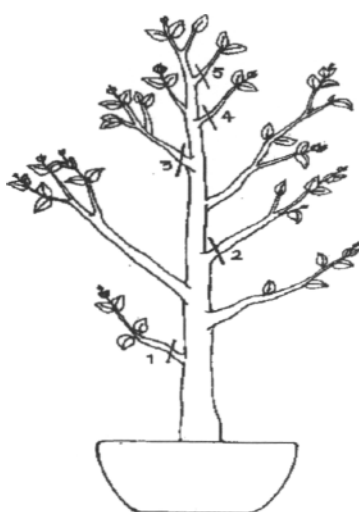
2. Τεχνική του κλαδέματος

Παρατηρούμε προσεκτικά το κλαδί που θέλουμε να κλαδέσουμε αν δούμε πως υπάρχουν νέοι βλαστοί ή μπουμπούκια , τότε αποφασίζουμε πού θα το κόψουμε . Το κομμάτι του κλαδιού που θα αφαιρέσουμε θα πρέπει πάντα να ξεκινάει λίγο πάνω από ένα νεαρό βλαστό ή μπουμπούκι . Για παράδειγμα δε θα κόψουμε το κλαδί πάνω από ένα βλαστό ή από ένα μπουμπούκι το οποίο έχει φορά προς τα μέσα , στο κέντρο του δέντρου ή κατευθύνεται ακριβώς προς τα πάνω , αλλά διαλέγεται συνήθως ένας βλαστός ή μπουμπούκι το οποίο έχει κατεύθυνση προς τα έξω , ώστε όταν θα μεγαλώσει να μην μπλεχτεί με τα άλλα κλαδιά . Κατά αυτόν τον τρόπο

Η τεχνική του κλαδέματος

μπορεί να δημιουργηθεί ένα καινούργιο κλαδί το οποίο θα καλύψει το κενό στο φύλλωμα .

Δίνοντας σχήμα στο δέντρο μας με την τεχνική του κλαδέματος

Όταν κονταίνουμε ένα κλαδί , προτιμότερο είναι να το κλαδεύουμε αυστηρά παρά ακριβώς στο μήκος που θέλουμε , ώστε να μπορέσει η κορυφή να μεγαλώσει λίγο και να φτάσει το επιθυμητό μήκος . Τα μπουμπούκια σύντομα θα μεγαλώσουν και θα αυξήσουν το φύλλωμα του δέντρου . Στα κωνοφόρα , και ιδιαίτερα στα πεύκα θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά το κλάδεμα . Κανένα κλαδί δεν πρέπει να κοπεί από κάποιο παλιό ξύλο , γιατί τότε θα δημιουργηθεί σημάδι το

οποίο δε θα καλυφθεί με τη νέα ανάπτυξη .

3. Η τεχνική του κορυφολογήματος (καλλώπισμα)

Το κορυφολόγημα είναι μια διαδικασία η οποία εκτελείται καθόλη τη ζωή ενός bonsai, και σε πολλές περιπτώσεις όπως της *Malpighia coccigera* εκτελείται περίπου καθόλη την διάρκεια του χρόνου . Με αυτήν την τεχνική το δέντρο διατηρεί το σχήμα του και τα μικρά κλαδιά γίνονται πιο λεπτά , καθώς επίσης και τα φύλλα μικραίνουν και γίνονται ανάλογα με το μέγεθος του δέντρου .

Εξίσου σημαντική είναι και η ημερομηνία που θα σταματήσουμε το κορυφολόγημα , κατά τη διάρκεια ενός έτους. Για παράδειγμα η *Acacia farnesiana* (Babul) μπορεί να κορυφολογείται μέχρι τον Οκτώβριο , γιατί μετά το μήνα αυτόν η ανάπτυξή της μειώνεται και τα λουλούδια μπορεί να εμφανιστούν αργότερα χωρίς να χαλάσουν τη μορφή του δέντρου .

Αν όμως σταματήσουμε το κορυφολόγημα νωρίτερα , τότε θα δημιουργηθούν μακριά κλαδιά τα οποία θα χαλάσουν εντελώς το σχήμα του bonsai . Μπορούν επίσης να αφαιρεθούν και κάποια μπουμπούκια τα οποία κρίνονται υπερβολικά , έτσι ώστε το δέντρο να μη χάσει πολύτιμη ενέργεια για αυτό .

Όταν αναπτύσσονται καινούργια κλαδιά αφήνονται να μεγαλώσουν μέχρι να εμφανιστούν 4 με 5 κόμποι και έπειτα κορυφολογούνται με την προϋπόθεση ότι αφήνονται 1 με 2 κόμποι . Μετά το κορυφολόγημα νέα μπουμπούκια εμφανίζονται από τους εναπομείναντες κόμποους και αυτοί αναπτύσσονται σε λεπτότερα κλαδιά με μικρότερα φύλλα .

Κάποια φυτά όμως , όπως προαναφέρθηκε , μπορεί να συνεχίσουν την ανάπτυξή τους καθόλη τη διάρκεια του χρόνου και αν δεν προσεχτούν μπορούν πολύ εύκολα να χάσουν το σχήμα τους .

Στην περίπτωση των δέντρων με βελόνες , όπως το πεύκο , ο γιουνιπερος κ.α. , οι κορυφές δεν κόβονται ποτέ με ψαλίδι , γιατί μπορούν πολύ εύκολα καταστραφούν οι υπόλοιπες βελόνες , όπως επίσης και κάποια από τα μελλοντικά μπουμπούκια .

Τα μπουμπούκια (ή αλλιώς "κεριά" στην περίπτωση του πεύκου) αφήνονται να μεγαλώσουν , αλλά πριν αρχίσουν οι βελόνες να διαχωρίζονται πιάνουμε το μπουμπούκι με τον αντίχειρα και το πρώτο δάκτυλο και το αφαιρούμε , αφήνοντας μόνο μερικές βελόνες να αναπτυχθούν .

Σε πολύ λίγο χρονικό διάστημα νέα μπουμπούκια θα εμφανιστούν στο κλαδί που απέμεινε και έτσι η κορυφή του θα αποκτήσει θαμνώδη μορφή με ένα φυσικό τρόπο .

Η εργασία αυτή δεν πρέπει να γίνεται ιδιαίτερα αργά , αλλιώς πολλά από τα νέα μπουμπούκια θα αφαιρεθούν . Όλα τα δέντρα που φέρουν βελόνες θα πρέπει να υφίστανται τέτοια μεταχείριση , για να τους αυξήσουμε το φύλλωμα και τον όγκο τους . Ο Junipers prostata είναι ένα από τα κωνοφόρα που χρειάζεται κορφολόγημα όλο το χρόνο , ενώ το πεύκο και τα άλλα είδη χρειάζονται μόνο μια φορά τον χρόνο .

Πολλοί νέοι καλλιεργητές bonsai πιστεύουν πως , αφού έχουν δώσει στο δέντρο τους το κατάλληλο σχήμα , δε χρειάζεται πια να ασχοληθούν με αυτό . Όμως από τα παραπάνω αποδείχτηκε πως αυτό δεν είναι αλήθεια και πως οι τεχνικές του κλαδέματος και του κορφολογήματος χρησιμοποιούνται για πολλά χρόνια μέχρι το δέντρο μας να αποκτήσει και να διατηρήσει τη μορφή που επιλέγουμε .

4. Κορφολόγημα φύλλων

Η τεχνική αυτή χρησιμοποιείται για να ελαττώσει την ανάπτυξη των νέων βλαστών, ενώ αυξάνει το φύλλωμα και επίσης μειώνει το μέγεθος των φύλλων . Εφαρμόζεται μονάχα σε πολύ υγιή φυτά μετά από ένα μήνα συνεχούς λίπανσης .

Τα φύλλα από τα σθεναρά κλαδιά δεν πειράζονται . Αφαιρούνται τα φύλλα από κάθε κλαδί και βλαστό αφήνοντας πάντα ένα μέρος του στελέχους τους , ώστε από κάποιο λάθος να μην πειραχθούν τα μπουμπούκια . Εάν ένα κλαδί ενώ δείχνει υγιές , δεν είναι τόσο δυνατό όσο τα άλλα , τότε του αφαιρούνται μονάχα τα μισά φύλλα .

Μετά από μερικές μέρες θα παρατηρήσουμε πως εμφανίζονται μπουμπούκια σε κάθε στέλεχος κομμένου φύλλου και όταν αργότερα μεγαλώσουν το δέντρο θα καλυφθεί από μικρότερα νέα φύλλα . Η διαδικασία αυτή δεν εφαρμόζεται στα δέντρα που φέρουν άνθη , όταν αυτά βρίσκονται υπό την μορφή μπουμπουκιών , γιατί τότε η ανθοφορία μπορεί να ανασταλεί .

Μέχρι να αρχίσουν να μεγαλώνουν τα νέα μπουμπούκια, το δέντρο μας χρειάζεται άφθονο νερό και φως.

ΙΧ. ΛΙΠΑΝΣΗ

Για να δημιουργήσουμε ένα μικρό δέντρο δε χρειάζεται ούτε να το αφήνουμε απότιστο ούτε χωρίς λίπασμα ,στην πραγματικότητα χρειάζεται να χρησιμοποιήσουμε αρκετές φορές διαφόρων ειδών λιπάσματα.

Τα λιπάσματα χωρίζονται σε φυσικά και τεχνητά ,και ιδιαίτερα τα πρώτα σε φυτικά και ζωικά. Τα φυτικά λιπάσματα δημιουργούνται από κάθε είδους φυτικό μέρος που μπορεί εύκολα να χρησιμοποιηθεί και ως τροφή για ζώα. Ενώ ζωικά λιπάσματα είναι το οστεάλευρο , το ιχθυάλευρο και το λίπασμα από τις κότες. Το λίπασμα των αγελάδων είναι πολύ δυνατό για τα bonsai ,γι' αυτό και δεν πρέπει να χρησιμοποιείται.

Η σκόνη ξύλου δε θεωρείται λίπασμα αλλά είναι πολύ χρήσιμη ,εάν προστεθεί στο φυσικό λίπασμα ποσοστό 10% , γιατί έτσι αποτρέπει το έδαφος να γίνει πολύ όξινο.

Η λάσπη μπορεί να αποδειχτεί πολύ καλό λίπασμα το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί μαζί με την κομπόστα , αρκεί να μην είναι πολύ φρέσκια και δυνατή.

Μπορεί επίσης η κομπόστα να ραντιστεί και με οστεάλευρο ,αφού είναι εξαιρετικό λίπασμα και ενεργεί αρκετά αργά.

Πολύ καλά χημικά λιπάσματα παρέχονται έτοιμα με τις σωστές αναλογίες σε άζωτο, κάλιο και φωσφόρο τα οποία είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούνται σε υγρή μορφή.

Το καλύτερο είναι να χρησιμοποιούνται φυτικά και χημικά λιπάσματα σε διαφορετική χρονική στιγμή και όχι να αναμειγνύονται. Τεχνητά λιπάσματα μεταχειρίζονται κυρίως οι καλλιεργητές που ο μόνος χώρος που έχουν για να τοποθετήσουν τα bonsai τους είναι το μπαλκόνι ή η βεράντα τους.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται έτσι ώστε να μη χρησιμοποιηθεί παραπάνω λίπασμα από το κανονικό ,διότι υπάρχει περίπτωση να πάθει κάποιες ζημίες το φυτό ή να ξεραθεί τελείως.

Γι' αυτό είναι προτιμότερο στην αρχή να χρησιμοποιείται λιγότερο λίπασμα από το κανονικό. Η πιο ασφαλής λύση είναι να προετοιμαστεί ένα μίγμα από oil - cake στην οποία μπορούμε να προσθέσουμε σκόνη ξύλου.

Αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για όλο τα bonsai ,όμως έχει ένα μειονέκτημα ,το ότι μυρίζει άσχημα ,γι' αυτό και είναι καλύτερα να μη χρησιμοποιείται όταν πρέπει το φυτό να τοποθετηθεί μέσα στο σπίτι.

Το λίπασμα από oil - cake μπορεί να ετοιμαστεί αν χρησιμοποιήσουμε 2 κιλά κομπόστα από σουσαμόσπορο (rape seed [rai]) ή άλλο oil -cake , όπως το (sesame cake) (tail) μέσα σ' ένα κάδο χωρητικότητας 20 lt. μαζί με 150 gr. από σκόνη ξύλου και τέλος γεμίσουμε τον κάδο με νερό μέχρι 5 cm από το άνοιγμα.

Το μίγμα ανακατεύεται , σκεπάζεται και αφήνεται μέχρι να ζυμωθεί . Αυτό συνεπάγεται 2 εβδομάδες κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού ενώ απαιτείται ο διπλάσιος ή και παραπάνω χρόνος κατά τη διάρκεια του χειμώνα.

Εάν γεμίσουμε τον κάδο με νερό μέχρι πάνω, τότε με τη διαδικασία της ζύμωσης θα ξεχειλίσει, γι' αυτό και προτείνουμε να γεμίσουμε του κάδο (ως πάνω) μετά τη ζύμωση. Το υγρό μέρος αυτού του μίγματος είναι το λίπασμα που χρησιμοποιείται γι' αυτό και μεταφέρεται σε καλά κλεισμένα μπουκάλια. Για να χρησιμοποιηθεί ,όμως ,σε bonsai το λίπασμα αυτό ,θα πρέπει να αραιωθεί περισσότερο με νερό, σε αναλογία 1:10 ,αν θέλουμε δυνατό μίγμα ,ή 1:15 ,αν θέλουμε λιγότερο δυνατό μίγμα.

Για τη λίπανση των φυτών μας είναι καλύτερο να χρησιμοποιούμε κάποιο πρόγραμμα. Κατά τη διάρκεια της άνοιξης, τότε που τα δέντρα βρίσκονται στην φάση ανάπτυξής τους ,χρησιμοποιείται το δυνατότερο μίγμα 2 με 3 φορές την εβδομάδα, έπειτα χρησιμοποιείται το λιγότερο δυνατό μίγμα επίσης εβδομαδιαία μέχρι τις πιο ζεστές μέρες του καλοκαιριού, όπου και η λίπανση πρέπει να σταματάει.

Καλύτερα να μη λιπαίνονται τα φυτά κατά τις μέρες με ισχυρούς ανέμους ,διότι το λίπασμα χάνεται. Αργότερα ,όμως ,συνεχίζουμε ξανά τη λίπανση με το λιγότερο δυνατό λίπασμα. Με το ίδιο λιγότερο λίπασμα συνεχίζουμε μέχρι το bonsai να μπει στον λήθαργο του χειμώνα.

Πριν όμως το φυτό μας σταματήσει την ανάπτυξη του χρησιμοποιούμε μια με δυο φορές το ισχυρό λίπασμα.

Αν το φυτό συνεχίζει να λιπαίνεται το χειμώνα ,τότε το λίπασμα πάει χαμένο, εκτός και αν ο καιρός είναι τόσο καλός ώστε δεν υπάρχουν ημέρες λήθης στην ουσία, όποτε και μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το λιγότερο δυνατό μίγμα.

Για τα φυτά που ανθοφορούν ή έχουν καρπούς χρησιμοποιούμε ένα ξεχωριστό μίγμα με τις εξής αναλογίες.

Βαμβακόπιτα (Cotton seed cake (binaula))	600 gr.
Κομπόστα από σουσαμόσπορο (Rare (rai) or Sesame seed cake (till))	600 gr.
Ιχθυάλευρο (Fish -meal)	400 gr.
Υπερφωσφορικό (Super-phosphate)	200 gr.
Στάχτη ξύλου (Wood ash)	200 gr.
Νερό	200 gr.

Προετοιμάζεται όμως και το απλό λίπασμα και χρησιμοποιείται μια φορά το χρόνο σε ισχυρό διάλυμα με αναλογία 1:10.

Θα πρέπει ,όμως ,να πάρουμε πολλές προφυλάξεις ,για να χρησιμοποιήσουμε λιπάσματα.

Φυσικά δεν πρέπει να χρησιμοποιούμε λιπάσματα πριν περάσει μια περίοδος τουλάχιστον ενός μήνα από τη φύτευση ή μεταφύτευση ,δηλαδή μέχρι οι καινούργιες ρίζες να εμφανιστούν, και αυτό μπορεί να φανεί από τα λιπάσματα σε υγρό έδαφος, ώστε να διαλύονται (αραιώνονται) και να απορροφούνται πιο εύκολα από το ριζικό σύστημα του φυτού.

Τα αδύνατα και άρρωστα φυτά θα πρέπει να αφήνονται ένα χρόνο να ισορροπήσουν πριν τους δοθεί λίπασμα.

Τα κωνοφόρα συνήθως χρειάζονται λιγότερο χρόνο από τα δέντρα με πλούσιο φύλλωμα, τρεις με τέσσερις λιπάνσεις μετά από δυνατούς ανέμους είναι αρκετές.

Ο τρόπος που λιπαίνουμε ένα bonsai με oil - cake ή τεχνητό λίπασμα είναι ο ίδιος με το πότισμα με την τοποθέτηση της γλάστρας μέσα στο υγρό ή ψεκάζοντας ελεύθερα την επιφάνεια του εδάφους της γλάστρας μέχρι του σημείου να διαπεράσει το χώμα και να φανεί από τις τρύπες αποστράγγισης.

Χ. ΜΕΤΑΦΥΤΕΥΣΗ

Η μεταφύτευση είναι στενά συνδεδεμένη με το κλάδεμα των ριζών καθώς και με την αλλαγή του παλιού εκπλυμένου χώματος με νέα κομπόστα. Θα πρέπει να μεταφυτεύουμε το bonsai μας μια φορά το χρόνο ή ακόμα και δυο για ορισμένα είδη. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις που τα bonsai χρειάζονται μεταφύτευση κάθε τρία χρόνια, ανάλογα με το είδος. Από την άλλη πλευρά, δέντρα που μεγαλώνουν αργά, όπως αυτά που φέρουν βελόνες, μπορούν να μεταφυτευτούν και πολύ αργότερα.

Η ακριβής στιγμή για τη μεταφύτευση είναι η ίδια, όπως έχει προειπωθεί για την αρχική φύτευση, δηλαδή μόλις τα μπουμπούκια αρχίζουν να εμφανίζονται. Σε φυτά όμως, όπως η Ροδακινιά στην οποία τα λουλούδια προηγούνται των φύλλων, είναι προτιμότερο να καθυστερήσουμε τη μεταφύτευση, ωσότου περάσει η ανθοφορία και τα πρώτα μπουμπούκια των φύλλων αρχίσουν να εμφανίζονται.

Η ανάπτυξη των νέων μπουμπουκίων θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη του ριζικού συστήματος, γι' αυτό θα πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί με την εργασία αυτή. Επίσης καλούμαστε να αποφασίσουμε πότε οι ρίζες έχουν γεμίσει όλη τη γλάστρα ή το φυτό μας χρειάζεται νέα κομπόστα. Αν πιέσουμε με το δάκτυλό μας το πάνω μέρος του χώματος, θα καταλάβουμε το ποσοστό των νεαρών ριζών που υπάρχει στο χώμα. Καθώς και από τις τρύπες αποστράγγισης.

Άλλο ένα σημάδι που μας οδηγεί στο να μεταφυτεύσουμε το δέντρο μας είναι οι απαιτήσεις του σε νερό. Εάν χρειάζεται περισσότερο νερό από το κανονικό, αυτό σημαίνει πως δεν υπάρχει αρκετό χώμα για να συγκρατήσει την υγρασία στις περιόδους ανάμεσα στα ποτίσματα.

Δε θα πρέπει να αφήνονται οι ρίζες να μεγαλώνουν πολύ μέσα στη γλάστρα, γιατί όταν θα μεταφυτευτεί τελικά θα αφαιρεθεί μεγαλύτερο μέρος του ριζικού συστήματος και έτσι το φυτό μας θα υποστεί μεγαλύτερο σοκ.

Κατά τη μεταφύτευση χρησιμοποιούμε την ίδια ή μεγαλύτερη γλάστρα μόνο σε ειδικές περιπτώσεις, όταν το φυτό έχει μεγαλώσει αρκετά, ίσως να χρειάζεται μεγαλύτερο μέγεθος ή διαφορετικό σχήμα γλάστρας.

Στην περίπτωση που αρχικά φυτεύτηκε ένα δέντρο σε μεγαλύτερη γλάστρα ,για να γίνει χόντρος ο κορμός του ,και αυτό έχει επιτευχθεί ,τότε μπορεί να φυτευτεί στην κανονική του γλάστρα (μικρότερου μεγέθους).

Κατά τη διαδικασία της μεταφύτευσης ακολουθούμε τα ίδια βήματα με την αρχική φύτευση του δέντρου.

Συρμάτωμα και κλάδεμα γίνεται όπου θεωρείται απαραίτητο και φυσικά το 1/3 του παλιού χώματος αφαιρείται. Οι προφυλάξεις που πρέπει να ληφθούν για την κατάσταση υγρασίας του χώματος έχουν προαναφερθεί. Οι μπερδεμένες μικρές ρίζες θα εμφανιστούν και όλες οι μεγαλύτερες θα κοπούν. Επίσης θα αφαιρεθούν και οι μικρότερες ρίζες σε σημείο ώστε να προεξέχουν 2 cm από τη μάζα χώματος που έχει απομείνει.

Τώρα πια ξαναερχόμαστε στη διαδικασία του φυτέματος ακολουθώντας όλα τα βήματα : γεμίζουμε τη γλάστρα με χώμα, αφαιρούμε προσεκτικά τις περιοχές του αέρα που βρίσκονται μέσα στο χώμα, τοποθετούμε στην επιφάνεια βρύα και πέτρες και στο τέλος ποτίζουμε και ψεκάζουμε το φύλλωμα του δέντρου με άφθονο νερό.

Για λίγες μέρες πάλι προφυλάσσουμε το δέντρο από τον ήλιο και τον άνεμο. Φυτά τα οποία μεγαλώνουν πάνω σε πέτρες χρειάζονται πιο αραιά μεταφύτευση. Φυσικά δεν αφαιρούμε την πέτρα από το δέντρο κατά τη μεταφύτευση ,αλλά την μεταφυτεύουμε μαζί με το δέντρο ακολουθώντας την ίδια διαδικασία,όπως και στα υπόλοιπα φυτά.

ΧΙ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ

1. Τοποθεσία

Η πρώτη ανάγκη ενός bonsai είναι η τοποθέτησή του σε χώρο με άπλετο φως και φρέσκο αέρα. Παρόλο που τα φυτά μπορούν να μεταφερθούν μέσα στο σπίτι για λίγες ώρες, στην πραγματικότητα είναι φυτά εξωτερικού χώρου.

Μια θέση η οποία φωτίζεται τρεις με τέσσερις ώρες από τον ήλιο την ημέρα (ή και περισσότερο) είναι απαραίτητη για την καλή ανάπτυξη του φυτού, αλλιώς τα κλαδιά του γίνονται μακριά και λεπτά.

Ακόμη και στις ηλιόλουστες εξοχικές περιοχές πολλά bonsai έχουν την ανάγκη κατά το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας να βρίσκονται στον ήλιο, ενώ είναι καλύτερα κατά τις πολύ ζεστές καλοκαιρινές μέρες να μεταφέρονται στη σκιά από την 13η - 16η ώρα, το απόγευμα.

Φυσικά η ηλιοφάνεια κατά τη διάρκεια της ημέρας θα επηρεάσει την ποσότητα του νερού που χάνεται από το χώμα, γι' αυτό και θα πρέπει να λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπόψη ότι κατά τους καλοκαιρινούς μήνες το πότισμα θα πρέπει να γίνεται συχνότερα.

Η ιδανική θέση για ένα bonsai είναι να τοποθετηθεί πάνω σε ένα τραπέζι, σε ράφι, πέτρες ή κορμούς δέντρων, έτσι ώστε να λαμβάνει όσο περισσότερο γίνεται από τον πρωινό ήλιο, αλλά και να σκιάζεται κατά τη διάρκεια του μεσημεριού.

Ποτέ όμως η γλάστρα ενός bonsai δε θα πρέπει να τοποθετηθεί στο έδαφος, γιατί τότε οι ρίζες του θα βρουν "δρόμο" μέσα από τις τρύπες αποστράγγισης και πολύ σύντομα το δέντρο θα αναπτύσσεται με τις ρίζες του στο έδαφος.

Εκτός αυτού μυρμήγκια και σκουλήκια μπορούν να περάσουν στη γλάστρα και εκεί να δημιουργήσουν τις φωλιές τους ανενόχλητα.

Όταν υπάρχουν πολλά bonsai, τότε δεν πρέπει να τοποθετούνται όλα μαζί κοντά, αλλά μακριά το ένα από το άλλο, ώστε να είναι ελεύθερα να αναπτυχθούν και να γίνεται καλύτερα η ανακύκλωση του αέρα.

Σε περίπτωση δυνατών ανέμων και το bonsai έχει μικρή βάση και πλούσιο φύλλωμα ,τότε είναι προτιμότερο ή να δεθεί η γλάστρα στο τραπέζι ή να μεταφερθεί σ' ένα σημείο που ο άνεμος δεν είναι τόσο δυνατός.

Η παγωνιά δεν ευνοεί την ανάπτυξη ενός bonsai ,γι' αυτό είναι καλύτερα να μεταφέρεται σε κάποιο εσωτερικό χώρο ,ώστε το χώμα της γλάστρας να μην παγώσει.

Φαίνεται μετά από όλα αυτά ότι ένα bonsai μπορεί να αντέξει σε όλες τις καιρικές συνθήκες ,εάν έχει τοποθετηθεί στο κατάλληλο σημείο ,γιατί δεν πρέπει να ξεχνάμε πως τα bonsai δεν είναι φυτά εσωτερικού χώρου.

2. Πότισμα

Η πιο σημαντική φροντίδα για ένα bonsai ή για οποιαδήποτε άλλο φυτό είναι το πότισμα.

Υπάρχει η αντίληψη ότι ,εάν δεν ποτίζεται ένα φυτό ή δεν του παρέχονται τα απαραίτητα θρεπτικά συστατικά ,τότε αυτό θα παραμείνει μικρό (σε μέγεθος).

Αυτό ,όμως ,δεν αληθεύει ,γιατί ένα bonsai για να αποκαλύψει όλη του την ομορφιά, τα άνθη το πλούσιο φύλλωμα και τα φρούτα χρειάζεται αρκετή ποσότητα νερού και θρεπτικών συστατικών.

Σε αντίθεση με τα αλλά δέντρα τα bonsai δεν μπορούν να επεκτείνουν το ριζικό τους σύστημα ώστε να βρουν το νερό για αυτό και εξαρτώνται ολοκληρωτικά από τον καλλιεργητή.

Το δέντρο θα πρέπει να ποτίζεται ,μόνο όταν η επιφάνεια του εδάφους του δέντρου έχει αρχίσει να ξηραίνεται ,και με τέτοιο τρόπο ,ώστε όλες οι ρίζες να απορροφούν τη σωστή ποσότητα νερού.

Καλύτερα είναι να χρησιμοποιείται ένα ποτιστικό δοχείο στο οποίο να έχουμε εφαρμόσει ψεκάστρα.

Το πότισμα θα πρέπει να σταματήσει μονάχα ,όταν νερό εμφανιστεί να βγαίνει από τις τρύπες αποστράγγισης της γλάστρας, με αυτόν τον τρόπο δε βρέχεται μόνο το πάνω μέρος του χώματος αλλά το νερό ισοκατανέμεται σ' όλο το χώμα της γλάστρας.

Κατά τις ζεστές καλοκαιρινές μέρες μπορεί να χρειαστεί πότισμα και 2 φορές την ημέρα.

Από την άλλη τα φυλλοβόλα δέντρα χρειάζονται πολύ λιγότερο πότισμα από τα άλλα φυτά.

Κατά τη διάρκεια του χειμώνα που ο καιρός είναι βροχερός και συννεφιασμένος ίσως τα φυτά μας να μη χρειάζονται πότισμα για αρκετές ημέρες.

Η πιο δύσκολη περίοδος για ένα bonsai είναι όταν μετά από μια δυνατή βροχή ακολουθεί ηλιοφάνεια. Σε αυτή την περίπτωση το νερό δεν μπορεί να κρατηθεί στο χώμα γι' αυτό και το φυτό μας μετά από λίγο χρειάζεται πότισμα.

Τα φυτά που θα πρέπει να τους δίνεται ιδιαίτερη προσοχή για να μην ξεραθούν είναι αυτά με το πλούσιο φύλλωμα, σε περίπτωση που ο καιρός είναι ξηρός και πνέουν δυνατοί άνεμοι.

Κατά αυτόν τον τρόπο χάνουν μεγάλη ποσότητα υγρασίας σύμφωνα με τη διαδικασία της αναπνοής από τα φύλλα.

Σε περίπτωση μαρασμού από το ανεπαρκές πότισμα το φυτό θα πρέπει να μεταφερθεί σε σκιερό μέρος . Όταν κρυώσει ,βυθίζεται η γλάστρα σε νερό μέχρι 1 cm πάνω από το επάνω μέρος της γλάστρας και αφήνεται εκεί μέχρι να γεμίσει νερό όλο το χώμα.

Το φύλλωμα επίσης ψεκάζεται με κρύο νερό.

Ορισμένα είδη όπως τα κωνοφόρα ,και πιο συγκεκριμένα τα πευκοειδή ,ευδοκούν καλύτερα όταν έχουν λιγότερο νερό γι' αυτό και η κομπόστα αυτών των bonsai περιέχει μεγαλύτερη ποσότητα άμμου από ό,τι το κανονικό.

Αντί να ποτίζουμε λιγότερο τα φυτά αυτά ,είναι προτιμότερο να τα ποτίζουμε λιγότερο συχνά.

Η πιο κατάλληλη στιγμή για πότισμα είναι όταν οι ακτίνες του ήλιου δεν είναι δυνατές ,δηλαδή το πρωί και το απόγευμα.

Ο κάθε καλλιεργητής θα πρέπει να αποφασίσει ποτέ θα ποτίζει τα φυτά και να διατηρεί αυτό το πρόγραμμα.

Εκτός από το τακτικό πότισμα, τα bonsai χρειάζονται επίσης και ψέκασμα με νερό στο φύλλωμά τους κάθε τρίτη ή τέταρτη μέρα ,ώστε να ξεπλένονται από τη σκόνη .

Είναι φανερό πια πως το πότισμα είναι μια καθημερινή φροντίδα για τα bonsai την οποία ο καλλιεργητής δε θα πρέπει να ξεχνά ποτέ.

3. Άλλες καθημερινές φροντίδες

Οι αποστραγγιστικές τρύπες θα πρέπει επίσης να ελέγχονται καθημερινά , ώστε να μην κλείσουν από πέτρες ή βρύα και δημιουργηθούν ασφυκτικές συνθήκες για τις ρίζες των bonsai .

Μπορούμε εύκολα να καταλάβουμε πότε οι αποστραγγιστικές τρύπες έχουν κλείσει, γιατί το έδαφος δεν ξηραίνεται πια τόσο γρήγορα όσο πριν. Τότε απαιτείται να βγάλουμε το bonsai από τη γλάστρα μαζί με το χώμα προσεκτικά , να αφαιρέσουμε τις πέτρες ή τα βρύα , να βάλουμε ένα λεπτό στρώμα χώματος στη βάση της γλάστρας και να ξανατοποθετήσουμε το φυτό μέσα .

Εάν η μπάλα του χώματος σπάσει έστω και λίγο , τότε είναι προτιμότερο να ακολουθήσουμε τη διαδικασία της μεταφύτευσης με ιδιαίτερη προσοχή, ώστε να μην καταστραφούν οι ρίζες , ακόμη και αν η εποχή μεταφύτευσης αργεί.

Φυσικά τα αγριόχορτα θα πρέπει να αποβάλλονται καθημερινά ,αφού χρησιμοποιούν τα συστατικά και το νερό του εδάφους που προορίζεται για το φυτό. Καλό είναι το bonsai να διατηρείται καθαρό από ξερά φύλλα και λουλούδια.

Προσθέτουμε βρύα όταν και όπου βρεθεί ότι δεν είναι επαρκή .

Όταν το επάνω στρώμα του χώματος έχει υποστεί έκπλυση λόγω των δυνατών βροχών είναι καλό να αντικαθίσταται από καινούργιο .

Σε περίπτωση που τα φυτά έρχονται σ' επαφή με το ηλιακό φως μονάχα από την μια πλευρά, τότε είναι απαραίτητο να στρέφεται το φυτό προς όλες τις πλευρές , ώστε να αποφύγουμε τη μονόπλευρη ανάπτυξη .

Τα σύρματα που τοποθετήθηκαν κατά το φύτεμα του δένδρου , πρέπει να αφαιρούνται ,όταν και αν είναι απαραίτητο , και να τοποθετούνται καινούργια στα νέα κλαδιά που χρειάζονται διευθέτηση.

Μόνο κατά την περίοδο του λήθαργου μπορούν να γίνουν αφαιρέσεις μεγάλων κλαδιών. Αυτό γίνεται δημιουργώντας μια ουλή αριστερά του κλαδιού. Ευκολονόητο είναι ότι θα χρησιμοποιηθεί ένα πολύ κοφτερό μαχαίρι μέχρι να δημιουργηθεί μια κοιλότητα, προσέχοντας πάντα να μην καταστραφεί ο φλοιός. Αυτή η κοιλότητα σε λίγο καιρό θα καλυφθεί με καινούργιο φλοιό, ο οποίος και θα εξαλείψει την ουλή.

Ένα σπασμένο κλαδί μπορεί επίσης να δημιουργηθεί , δίνοντας την αίσθηση κάποιου ατυχήματος στη φύση.

Εχθροί όπως κάμπιες ,αφίδες κλπ. μπορούν να αντιμετωπισθούν με κανονικά φυτοφάρμακα, ενώ ασθένειες και ελλείψεις στοιχείων αντιμετωπίζονται με αλλαγή της σύστασης του εδάφους.

Οι επιδημίες και οι ασθένειες των bonsai είναι οι ίδιες με αυτές που συναντούμε και στις ίδιες ποικιλίες κανονικών διαστάσεων .

XII. ΦΥΤΑ BONSAI

1. ΦΟΥΞΙΑ (FUCHSIA)

οικ. FUCHSIA

Φούξια μικροφύλλη

Σε όλον τον κόσμο υπάρχουν οργανωμένες ομάδες ατόμων (Fuchsia societies) , οι οποίες προωθούν και καλλιεργούν χιλιάδες διαφορετικούς τύπους Φούξια .

Μια συνηθισμένη μέθοδος ανάπτυξης της Φούξιας είναι αυτή κατά την οποία ο κεντρικός βλαστός δένεται σε ένα καλάμι και τα πλάγια κλαδιά κλαδεύονται , ωστόσο να πάρουν το σχήμα κορμού δέντρου . Στα κλαδιά αυτά αναπτύσσονται νεαροί βλαστοί οι οποίοι κλαδεύονται και το φυτό παίρνει το

σχήμα ενός εκκρεμούς . Ομοίως τα Φούξια bonsai καλλιεργούνται ώστε να αποκτήσουν την μορφή ενός κανονικού δέντρου .

Η Φούξια μεγαλώνει στην Κεντρική και Νότια Αμερική και για αυτό είναι υποτροπικό φυτό , όμως πολλές ποικιλίες της αντέχουν σε ελαφρά χαμηλές θερμοκρασίες . Οι καλύτερες επιλογές για δημιουργία bonsai είναι αυτές με τα μικρά φύλλα και λουλούδια , όπως η Φούξια μικροφύλλη , Φ. Bacillaris , και τα καλλιεργούμενα Tom Thumb και Lady Thumb .

Το στυλ που μπορεί να της δοθεί είναι : informal upright , slanting , semicascade , cascade και με τις ρίζες πάνω σε βράχο .

2. ΚΕΔΡΟΣ (CEDAR)

οικ. CEDRUS

Ο Κέδρος είναι ένα μικρό γένος το οποίο αποτελείται από 4 μόνο είδη αειθαλών κωνοφόρων . Είναι ιδιαίτερα όμορφα και εντυπωσιακά ψηλά δέντρα τα οποία μπορούν όλα να πάρουν τη μορφή ενός bonsai .

Ο Κέδρος atlantica ,ο οποίος προέρχεται από τα βουνά atlas της Αλγερίας και του Μαρόκου , έχει πράσινο φύλλωμα και σκούρο γκρι κορμό . Ο κέδρος atlantica glauca έχει ένα ιδιαίτερα ελκυστικό μπλε-γκρι φύλλωμα και ανοιχτό γκρι κορμό .

Το στυλ που μπορεί να πάρει ένας κέδρος είναι : Formal και informal upright , του διπλού κορμού και των ομάδων .

bonsai με πολλά δέντρα κέδρων

3. ΑΖΑΛΕΑ (AZALEA)

οικ. RHODODENDRON

Το γένος Rhododendron είναι ένα από τα μεγαλύτερα , το οποίο περιλαμβάνει τους πιο εντυπωσιακούς ανθοφόρους θάμνους . Υπάρχουν πολλές εκατοντάδες είδη τα οποία δίνονται σε καλλιεργητές . Δεν υπάρχει καμία βοτανολογική διάφορα μεταξύ του ροδόδεντρου και της αζαλέας . Πολλά από αυτά τα είδη αναπτύσσονται στην

Ιαπωνία , για αυτό και οι Ιάπωνες έχουν πολλαπλασιάσει και διαδώσει αυτά τα φυτά από τον 17 αιώνα .

bonsai αζαλέας

Τα αειθαλή Satsuki azaleas είναι η πιο κοινή ομάδα που χρησιμοποιείται για τη δημιουργία bonsai . Το μειονέκτημά τους είναι ότι πολλά είδη από τα ροδόδεντρα και τις αζαλέες ανθοφορούν αργά την Άνοιξη , όπως το Satsukis που ανθοφορεί στη μέση του καλοκαιριού .

Με αυτά τα δέντρα μπορούμε να δημιουργήσουμε οποίοι στυλ θέλουμε σε οποίο μέγεθος επιθυμούμε .

4. ΚΟΤΟΝΙΑΣΤΡΟΣ (COTONEASTER)

ΟΙΚ. COTONEASTER

bonsai κοτονιάστρου

Αυτή η ομάδα θάμνων περιλαμβάνει έρποντες , αλλά και θάμνους που μεγαλώνουν προς τα πάνω , οι οποίοι μπορεί να είναι είτε φυλλοβόλοι είτε αειθαλείς .

Το μικρό μέγεθος των φύλλων , των λουλουδιών και των φρούτων κάνουν τους κοτονιάστρους ιδιαίτερα δημοφιλείς για τη δημιουργία bonsai κάθε είδους . Από τα φυλλοβόλα είδη ο Cotoneaster horizontalis είναι ιδιαίτερα γνωστός ως bonsai .

Έχει σκούρα πράσινα γυαλιστερά φύλλα , ροζ λουλούδια και πορτοκαλί - κόκκινους καρπούς . Το

έντονο χρώμα των φρούτων του *C. adpressus praecox* συμπληρώνει το κατακόκκινο χρώμα του φυλλώματος κατά την περίοδο του φθινοπώρου . Ένας μεγάλος αριθμός

από αειθαλή είδη δημιουργούν τέλεια bonsai μεταξύ αυτών και το *C. microphyllum*, το οποίο φέρει ανοιχτόχρωμα φύλλα, λευκά λουλούδια και μεγάλα κόκκινα φρούτα.

Το στυλ που χρησιμοποιούμε για αυτά τα φυτά είναι *informal upright*, *slanting*, *semicascade*, *cascade*, *root over rock*, και *twin trunk*, κατάλληλο για bonsai μικρού και μεσαίου μεγέθους.

5. ΙΤΙΑ (Willow)

οικ. SALIX

Το μεγάλο αυτό γένος περιλαμβάνει φυλλοβόλους θάμνους, καθώς και μικρά δένδρα, τα οποία βρίσκονται παντού σε όλο το βόρειο ημισφαίριο σε ιδιαίτερα ψυχρές περιοχές.

Οι ιτιές χαρακτηρίζονται για τα παράξενα σχήματά τους, τα οποία μπορεί να είναι με φορά προς τα κάτω ή πλεκτά ή ακόμη και προς τα πάνω, για τα ποικίλα χρώματα του κορμού και του φυλλώματος.

Salix babylonica

Ένα από τα καλύτερα είδη για τη δημιουργία bonsai είναι η *Salix babylonica* η κλαίουσα. Αυτό το όμορφο δέντρο, το οποίο είναι ιθαγενή της Κίνας, συχνά φυτεύεται σε πάρκα και κήπους, αλλά ταιριάζει επίσης και σε περιοχές με πολύ νερό, το οποίο τονίζει την κομψή κουρτίνα από τα λεπτά και πολλά κλαδιά, που φέρουν μακρόστενα φύλλα.

Στις ιτιές μπορούμε να εφαρμόσουμε τα εξής στυλ: *Informal upright*, *slanting*, *semicascade*, *cascade*, *root over rock*, *twin trunk*. Ιδανικό για τη δημιουργία bonsai μέτριου και ιδιαίτερα μεγάλου μεγέθους.

6. ΜΠΑΜΠΟΥ (BAMBOO)

οικ. ARUNDINARIA

Τα μπαμπού κατάγονται από την Άπω Ανατολή ,και πιο συγκεκριμένα από την Κίνα και την Ιαπωνία ,και ήδη είναι γνωστά σε ολόκληρο τον κόσμο . Το δυνατό και κομψό καλάμι τους φέρει φύλλα όμοια με γρασίδι , τα οποία θροϊζουν και γέρνουν ακόμη και με το πιο ελαφρό αεράκι , δίνοντας μια ανατολίτικη όψη σε κάθε κήπο .

Τα μπαμπού έχουν ταξινομηθεί βοτανολογικά αρκετές φορές και συνήθως πωλούνται στα κέντρα κήπου με λανθασμένη ονομασία .Τα είδη που χρησιμοποιούνται συνήθως για τη δημιουργία bonsai είναι ποικιλίες των *Arundinaria* , *Phyllostachys* και *Sasa* . Το "ιερό μπαμπού" που συνήθως χρησιμοποιείται , δεν είναι στην πραγματικότητα μπαμπού αλλά το *Nandina domestica* , ένας θάμνος ο οποίος συγγενεύει με το *Berberis* .

Τα μπαμπού χρησιμοποιούνται ως bonsai είτε μόνα τους συμπληρώνοντας άλλα είδη bonsai είτε σε ομάδες .

Το στυλ που δίνεται συνήθως σε αυτό το είδος του δέντρου είναι αυτό του πολλαπλού κορμού . Σε πολλές περιπτώσεις μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και ένα μόνο του ,εάν ο κορμός του είναι αρκετά δυνατός και κομψός , όμως ο ένας κορμός θα έχει διάρκεια ζωής μονάχα 5 με 6 χρόνια , για αυτό θα πρέπει να φυτεύονται νέα μικρά φυτά δίπλα του ,εάν θέλουμε να διατηρήσουμε το bonsai μας . Χρησιμοποιείται για bonsai μικρού ή μέτριου μεγέθους .

bonsai μπαμποου

7. ΠΥΡΑΚΑΝΘΟΣ (PYRACANTHA ή FIRETHORN)

οικ. PYRACANTHA

Οι πυράκανθοι είναι γνωστοί θάμνοι οι οποίοι φυτεύονται στους κήπους λόγω των ομάδων από τα μικρά και άσπρα λουλούδια ,τα οποία εμφανίζονται κατά τη διάρκεια

bonsai πυράκανθος

του καλοκαιριού ,αλλά ειδικότερα για τις συστάδες από τα πολύ όμορφα κίτρινα , πορτοκαλί ή κόκκινα μικρά φρούτα ,τα οποία φέρονται στα μικρά και αγκαθωτά κλαδιά τους κατά τη διάρκεια του φθινοπώρου . Αυτά τα χαρακτηριστικά αλλά και τα γυαλιστερά πράσινα και οβάλ φύλλα τους τα κάνουν ιδιαίτερα ελκυστικά για τη δημιουργία bonsai .

Οι πυράκανθοι είναι ιδιαίτερα ανθεκτικοί και εύκολοι στη χρήση για αυτό και προτιμούνται από άτομα που δοκιμάζουν

για πρώτη φορά να δημιουργήσουν ένα bonsai . Παρόλο που είναι θαμνώδες φυτό μπορεί πολύ εύκολα να χρησιμοποιηθεί και μόνο του ως ένας κορμός . Για παράδειγμα το *Pyracantha angustifolia* , το *P. coccinea* και πολλά δικά τους υβρίδια .

Το στυλ που μπορεί να δοθεί σε αυτό το είδος είναι το *informal upright* , *slanting* , *semicascade* , *cascade* , *root over rock* και με διπλό κορμό . Είναι κατάλληλο για όλα τα μεγέθη ακόμη και τα πολύ μεγάλα .

XIII. ΕΧΘΡΟΙ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ

ΕΧΘΡΟΙ

ΤΕΤΡΑΝΥΧΟΙ

TETRANYCHUS TELARIUS (Τετράνυχος ο ιστιοπλόκος)

Συμπτώματα :

Βρίσκονται στην κάτω επιφάνεια των φύλλων, στα οποία δημιουργούν κίτρινη στικτή εμφάνιση, λόγω των νημάτων. Αν η προσβολή είναι μεγάλη, τα φύλλα παίρνουν γκριζο χρώμα και το φυτό κινδυνεύει να μααραθεί .

Ο Τετράνυχος προστατεύεται από τον ιστό που υφαίνει .

Καταπολέμηση :

Το φύλλωμα πρέπει να ψεκαστεί ιδιαίτερα στην κάτω επιφάνεια , μόλις εμφανιστούν τα πρώτα συμπτώματα με ειδικά ακαρεοκτόνα. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε διάφορα προϊόντα , ώστε ο Τετράνυχος να μην αναπτύξει ανθεκτικότητα σε κάποιο από αυτά.

TETRANYCHUS SPP. (κόκκινος Τετράνυχος)

Συμπτώματα :

Στα Κωνοφόρα οι βελόνες αποχρωματίζονται. Στην αρχή γίνονται κίτρινες , μετά κοκκινωπές , καστανές και τέλος πέφτουν . Ο ιστός που δημιουργείται μεταξύ των κλαδιών εμποδίζει τη φωτοσύνθεση. Τα αυγά εναποτίθενται στη βάση των βελόνων και στις σχισμές του φλοιού. Στα φυλλοβόλα τα αυγά διαχειμάζουν στα κλαδιά . Την Άνοιξη εμφανίζονται τρύπες στα φύλλα .

Ο Τετράνυχος βρίσκεται κυρίως στην κάτω επιφάνεια των φύλλων , όπου εμφανίζονται μικρές αποχρωματισμένες κηλίδες . Τα φύλλα γίνονται γκριζωπά στην

αρχή , μετά καστανά και πέφτουν . Το δέντρο εξασθενεί λόγω της απομύζησης του χυμού .

Καταπολέμηση :

Απαιτείται κόψιμο και καταστροφή των προσβεβλημένων κλαδιών . Στο τέλος του χειμώνα ψεκασμός με πισσέλαιο για την καταστροφή των αυγών , την Άνοιξη ψεκασμός με ακαρεοκτόνα και το Καλοκαίρι, αν χρειαστεί , μπορεί να γίνει επίσης ψεκασμός με ειδικά ακαρεοκτόνα .

Κ Α Μ Π Ι Ε Σ (Κάμπιες που δημιουργούν βομβύκια)

Συμπτώματα :

Οι Κάμπιες κατατρώνουν το φύλλωμα . Στην αρχή εμφανίζονται μετάξινα νημάτια μεταξύ των φύλλων και αργότερα βομβύκια .

Καταπολέμηση :

Μόλις δούμε τα πρώτα συμπτώματα πρέπει να ψεκάσουμε με εντομοκτόνα επαφής .

Β Λ Α Σ Τ Ο Ρ Υ Κ Τ Ε Σ

Συμπτώματα :

Οι Κάμπιες αυτές συνήθως είναι νυκτόβιες . Ανοίγουν στοές και τρώνε το εσωτερικό του κορμού των βραχιόνων και των βλαστών . Στο άνοιγμα της στοάς παρατηρούνται ρινίσματα ξύλου .

Καταπολέμηση :

Τα προσβεβλημένα μέρη πρέπει να κοπούν . Επίσης μπορεί να γίνει εισαγωγή λεπτού μεταλλικού σύρματος (που στην άκρη φέρει βαμβάκι βουτηγμένο σε διθειάνθρακα) μέσα στη στοά , καθώς και κλείσιμο της οπής .

ΤΣΙΓΑΡΟΛΟΓΟΣ

Συμπτώματα :

Ο Τσιγαρολογός δημιουργεί φαγώματα στους νεαρούς βλαστούς , στους οφθαλμούς , στα άνθη και στα φύλλα . Με μετάξινα νημάτια τυλίγει τα φύλλα δίνοντάς τους μορφή "τσιγάρου" . Η ζημιά γίνεται κυρίως νύχτα .

Καταπολέμηση :

Ψεκασμός με οργανοφωσφορικά εντομοκτόνα .

ΥΠΟΝΟΜΕΥΤΗΣ ΦΥΛΛΩΝ

Συμπτώματα :

Στα φύλλα παρατηρούνται οπές και στοές , όπου έχει φαγωθεί το μεσόφυλλο . Η φωτοσυνθετική ικανότητα του φυτού μειώνεται .

Καταπολέμηση :

Ψεκασμός με οργανοφωσφορικά εντομοκτόνα .

Γ Ε Ω Μ Ε Τ Ρ Η Σ

Συμπτώματα :

Οι κάμπιες τρώγουν το φύλλωμα και δημιουργούν τρύπες στους οφθαλμούς . Με τη βοήθεια νημάτων που κρέμονται από τα φύλλα κατεβαίνουν στο χώμα .

Καταπολέμηση :

Στο τέλος του Χειμώνα πρέπει να γίνει ψεκασμός. Χρησιμοποιούνται προϊόντα με βάση διάφορα έλαια , ενώ την Άνοιξη με LINDANE ή Παραθείο .

ΚΟΚΚΟΕΙΔΗ

Συμπτώματα :

Τα έντομα αυτά εκκρίνουν μελιτώματα που ευνοούν την ανάπτυξη καπνιάς , έτσι μειώνεται η φωτοσυνθετική ικανότητα του φυτού και η ανάπτυξή του . Τα Κοκκοειδή εμφανίζονται στον κορμό , τους βλαστούς , στα φύλλα κλπ.

Καταπολέμηση :

Μόλις εμφανιστούν τα πρώτα συμπτώματα , πρέπει να γίνει ψεκασμός με οργανοφωσφορικά εντομοκτόνα .

ΑΦΙΔΕΣ

Συμπτώματα :

Τα αυγά διαχειμάζουν στον κορμό και τον Απρίλιο οι νεαρές λάβρες εμφανίζονται πάνω στη νεαρή βλάστηση και απομυζούν το χυμό . Οι Αφίδες εκκρίνουν μελιτώδη εκκρίματα που ευνοούν την ανάπτυξη καπνιάς .

Καταπολέμηση :

Πρέπει να γίνουν ψεκασμοί με οργανοφωσφορικά εντομοκτόνα . Μόλις εμφανιστούν οι πρώτες Αφίδες είναι ανάγκη να ψεκάσουμε όλο το δένδρο , ακόμα και στα σημεία που δεν υπάρχει προσβολή . Ο ψεκασμός πρέπει να επαναληφθεί δέκα μέρες αργότερα.

ΞΥΛΟΦΑΓΑ ΕΝΤΟΜΑ (Σκολύτες)

(HYLESINUS SP. RUGULOSCOLYTUS SP.)

Οικογένεια SCOLYTIDAE

Οι Σκολύτες έχουν σχήμα κυλινδρικό . Το χρώμα τους είναι καστανό ή μαύρο και το μήκος τους 1 - 5 MM . Ζουν κάτω από το φλοιό , όπου δημιουργούν στοές . Οι ζημιές που κάνουν είναι μεγάλες . Κυρίως προσβάλλουν τα κωνοφόρα .

Συμπτώματα :

Τα ακμαία εναποθέτουν τα αυγά τους μέσα στις στοές . Όταν βγουν λάβρες, δημιουργούν τις θυγατρικές στοές δεξιά και αριστερά της μητρικής . Μύκητες μπορεί να αναπτυχθούν . Στο φλοιό παρατηρούνται οπές από την έξοδο των ακμαίων . Η κυκλοφορία του χυμού διακόπτεται και τα κλαδιά ξηραίνονται .

Καταπολέμηση :

Πρέπει να κοπούν , να καταστραφούν τα προσβεβλημένα κλαδιά και το έδαφος να εμπλουτιστεί με φώσφορο και κάλιο . Τον Απρίλιο συνιστάται ψεκασμός του κορμού και των κλαδιών με παραθείο και LINDANE , για να καταστραφούν τα ακμαία και ,αν είναι απαραίτητο ,ο ψεκασμός να επαναληφθεί τον Ιούλιο . Για την καταστροφή των λάβρων πρέπει να γίνει ψεκασμός στο τέλος του Χειμώνα με ελαιοπαραθείο .

Ν Η Μ Α Τ Ω Δ Ε Ι Σ

Πολλά είδη Νηματωδών προσβάλλουν τα BONSAI . Άλλοι δημιουργούν κύστες , όπως του γένους HETERODERA .

Έτσι οι ρίζες καταστρέφονται . Την καταστροφή αυτή επιτείνουν διάφοροι μύκητες και βακτήρια που εισέρχονται στις ρίζες .

Το γένος MELOIDOGYNE δημιουργεί εξογκώματα στις ρίζες και τελικά σήψη και καταστροφή , λόγω ανάπτυξης μυκήτων . Στο δε υπέργειο τμήμα παρατηρείται χλώρωση και μαρασμός .

Οι εκτοπαρασιτικοί Νηματώδεις καθώς και αυτοί που προκαλούν πληγές στις ρίζες αναστέλλουν την ανάπτυξη και προκαλούν κιτρίνισμα του φυλλώματος.

Καταπολέμηση :

Τα κίτρινα φύλλα πρέπει να αφαιρεθούν και στο χώμα πρέπει ν' αναμιχθεί νηματοκτόνο . Αφού βραχεί το φυτό ,πρέπει να ψεκαστεί με παραθείο . Οι Νηματώδεις ευνοούνται από θερμοκρασία χώματος (16 - 20 C). Το χώμα δεν πρέπει να είναι πολύ υγρό .

ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ

ΩΙΔΙΟ

ETYSIPHAE SP - SPHAEROTHECA SP - LEVELLULA SP -
RODOSPHERA SP

Συμπτώματα :

Οφείλεται σε μύκητες που ανήκουν στα παραπάνω γένη . Λευκές αλευρώδεις κηλίδες εμφανίζονται στα φύλλα , τα στελέχη και τους ανθοφόρους οφθαλμούς. Οι κηλίδες γίνονται μεγαλύτερες και εμφανίζονται μαύρα στίγματα πάνω σ' αυτές . Το δένδρο εξασθενεί . Ο μύκητας ευνοείται από θερμές και ξηρές συνθήκες .

Καταπολέμηση :

Συνιστάται κόψιμο και κάψιμο των προσβεβλημένων βλαστών , αφαίρεση των νεκρών φύλλων και ψεκασμός με συνθετικά μυκητοκτόνα . Το θειάφι είναι επίσης χρήσιμο .

ΣΗΨΙΡΡΙΖΙΕΣ

ARMILLARIA sp. - ROSELLINIA sp.

Συμπτώματα :

Τα φυτά γίνονται καχεκτικά , τα φύλλα τους χλωρωτικά και πέφτουν πρώιμα . Τελικά παρατηρείται ξήρανση κλάδων ή ολόκληρου του φυτού . Στις ρίζες παρουσιάζεται ξηρή σήψη , που αρχίζει από το φλοιό και φτάνει μέσα στο ξύλο . Ο φλοιός γίνεται καστανός και αποκολλάται εύκολα . Μεταξύ φλοιού και ξύλου παρατηρούνται πυκνές λευκές μυκηλιακές πλάκες και ριζόμορφα .

Καταπολέμηση :

Μόλις εμφανιστούν τα πρώτα συμπτώματα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τα κατάλληλα μυκητοκτόνα , αν και η ασθένεια αυτή είναι πολύ δύσκολο να καταπολεμηθεί .

ΣΚΩΡΙΑΣΕΙΣ

PUCCINIA sp. - *UROMYCES* sp. - *GYMNOSPORANGIUM* sp. -
PHRAGMIDIUM sp.

Συμπτώματα :

Στο πάνω μέρος του ελάσματος εμφανίζονται μικρές σχεδόν πολυγωνικές , κίτρινες και μετά καστανές κηλίδες , ενώ στις αντίστοιχες θέσεις της κάτω επιφάνειας σχηματίζονται πορτοκαλοκίτρινες κηλίδες διάστικτες από μικροσκοπικές καστανές φλύκταινες . Οι φλύκταινες αργότερα σχίζονται και μετατρέπονται σε κονιορτώδεις σωρούς . Στο κάτω μέρος των φύλλων σχηματίζονται επίσης αργά το καλοκαίρι καστανόμαυρες φλύκταινες . Τα έντονα προσβεβλημένα φύλλα κιτρινίζουν και πέφτουν πρόωρα .

Καταπολέμηση :

Συνιστάται κόψιμο και κάψιμο των προσβεβλημένων τμημάτων και ψεκασμός με ειδικά μυκητοκτόνα. Ο ψεκασμός μπορεί να επαναληφθεί μετά από 10 - 15 μέρες. Η δόση του φαρμάκου δεν πρέπει να είναι μεγάλη , γιατί μπορεί να προκαλέσει ζημιά στο φυτό.

ΚΗΛΙΔΩΣΕΙΣ ΦΥΛΛΩΝ

CLADOSPORIUM sp - *MARSONINA* sp. - *SEPTORIA* sp.

Συμπτώματα :

Κηλίδες εμφανίζονται στα φύλλα. Στην αρχή είναι λευκές , μετά καστανές γωνιώδεις ή γκριζες με σκουρότερο χρώμα στην περιφέρεια και στίγματα στο κέντρο.

Καταπολέμηση :

Αφαίρεση και καταστροφή των προσβεβλημένων φύλλων. Ψεκασμός με χαλκούχα μυκητοκτόνα. Αποφυγή υπερβολικού βρεξίματος των φύλλων και ποτίσματος , όταν τα φυτά είναι στον ήλιο.

ΒΕΡΤΙΣΙΛΛΙΩΣΗ

VERTICILLIUM sp.

Συμπτώματα :

Οι μολύνσεις γίνονται κυρίως από τις ρίζες και η είσοδος του παθογόνου διευκολύνεται ιδιαίτερα από πληγές. Στα φύλλα παρατηρείται χλώρωση , καρούλιασμα και τελικά πτώση. Ο χυμός δεν μπορεί να διαθρέψει τα ανώτερα τμήματα και το φυτό εξασθενεί.

Καταπολέμηση :

Πρέπει ν' αποφεύγεται η υπερβολική αζωτούχος λίπανση και η δημιουργία πληγών. Να αφαιρούνται τα προσβλημένα φύλλα και κλαδιά και να γίνεται απολύμανση του εδάφους.

XIV. ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ BONSAI

1. Ημερολόγιο

Για να μπορέσουμε να αποκτήσουμε περισσότερη εμπειρία καλό είναι να κρατάμε λεπτομερές ημερολόγιο για κάθε bonsai . Η ημερομηνία που ξεκίνησε το bonsai καθώς και ο τρόπος είναι τα δυο πρώτα σημεία που πρέπει να αποτυπωθούν , όπως επίσης και το μέρος από το οποίο αποκτήθηκε το νεαρό φυτό , η ακριβής ημερομηνία μεταφύτευσης , όπως εξίσου σημαντικό είναι να αναφερθεί και τυχόν αλλαγή στην μορφή του δέντρου ή της γλάστρας και της σύστασης του χώματος . Απαιτείται να καταγραφεί το βοτανικό του όνομα και η οικογένεια όπως και να αναφερθεί το κοινό . Με αυτό τον τρόπο θα αποκτήσουμε το ιστορικό του bonsai μας και έτσι θα γνωρίζουμε τα πάντα για αυτό .

2. Ύψος

Στο θέμα του ύψους δεν υπάρχει κανόνας , ένα bonsai μπορεί να έχει ύψος από λίγα εκατοστά ως και κάποια μέτρα . Ο μέσος όρος , όμως , των περισσότερων φυτών bonsai είναι από 20 cm έως το 1 m .

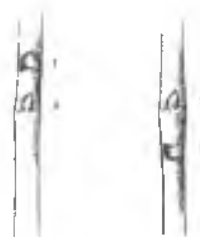
3. Ηλικία

Η πραγματική ηλικία ενός bonsai δεν έχει ιδιαίτερη σημασία . Αυτό όμως που πρέπει να προσέχουμε είναι η φαινομενική του ηλικία καθώς και η αξία του . Η ηλικία του συνήθως μετριέται από τη στιγμή που μεταφέρεται στη μόνιμή του γλάστρα , για ένα όμως φυτό που έχει μεγαλώσει στον αγρό είναι δύσκολο να υπολογιστεί η ηλικία του .

4. Διάφορες μέθοδοι (Bonsai tricks)

α) Πολλοί καλλιεργητές bonsai μπορεί να αντιμετωπίσουν πρόβλημα κάποια φορά, όταν ένα κλαδί δεν αναπτύσσεται στο σημείο που επιθυμούν ,τη στιγμή που έχει ήδη εμφανιστεί κάποιο μπουμπούκι . Για το λόγο αυτό μπορούμε να χαράξουμε τον κορμό λίγο πιο πάνω ή λίγο πιο κάτω από το μπουμπούκι και το κλαδί θα αρχίσει να αναπτύσσεται .

Με την χαραγή αφαιρούμε ένα μικρό κομμάτι φλοιού σε σχήμα μισοφέγγαρου . Όταν χαράσσουμε τον κορμό λίγο πιο πάνω από το μπουμπούκι, τότε το απομονώνουμε από το επόμενο, το οποίο στέλνει προς τα κάτω ορμόνες ανασταλτικές ως προς την ανάπτυξη του προηγούμενου οφθαλμού . Ενώ ,όταν η χαραγή γίνεται στο κάτω μέρος του οφθαλμού, τότε το απομονώνουμε από τις ρίζες ,δηλαδή του μειώνουμε την τροφή και το νερό , έτσι αναγκάζεται το κλαδί να αναπτυχθεί .

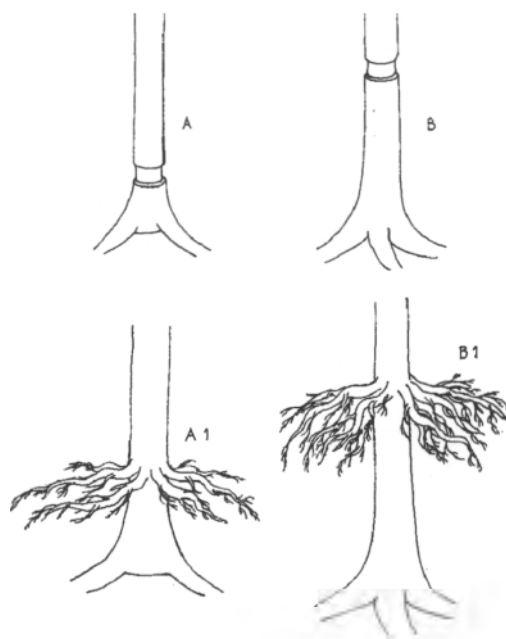
1. Χαραγή πάνω από το μπουμπούκι

2. Χαραγή κάτω από το μπουμπούκι

β) Όταν ένα bonsai δεν έχει πλούσιο ριζικό σύστημα ,τότε η εμφάνισή του δεν είναι ικανοποιητική . Σε αυτήν την περίπτωση όταν φυτεύουμε ένα δέντρο για πρώτη φορά , αφαιρούμε ένα δακτυλίδι φλοιού 3 mm από τον κορμό , ακριβώς πάνω από τη βάση και το δένδρο φυτεύεται βαθύτερα ,ώστε το γυμνό δακτυλίδι του κορμού να καλυφθεί με 12 έως 15 mm χώματος .

Νέες ρίζες θα αρχίσουν να εμφανίζονται από το σημείο αυτό και , όταν θα αναπτυχθούν αρκετά ,θα γίνουν ορατές και πάνω από το έδαφος .

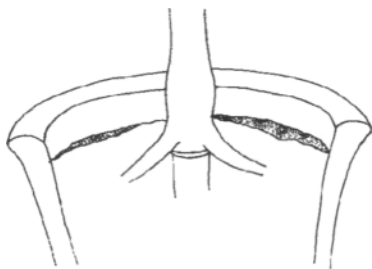
Σε περίπτωση όμως που κατά το πρώτο φύτεμα του δέντρου βρεθεί πως η απόσταση των ριζών από το πρώτο κλαδί είναι πολύ μεγάλη , τότε μπορούμε να

Δημιουργία δακτυλιδιού για την εμφάνιση νέων ριζών

ακολουθήσουμε την ίδια διαδικασία , μονάχα που αυτήν τη φορά το δακτυλίδι θα πρέπει να γίνει πιο ψηλά στον κορμό . Το παλιό ριζικό σύστημα μπορεί να αφαιρεθεί κατά την επόμενη μεταφύτευση .

γ) Μπορούμε επίσης να δημιουργήσουμε την αίσθηση πως το δέντρο μας είναι μεγαλύτερης ηλικίας , αν ο κορμός του χαμηλά είναι ιδιαίτερα χοντρός , ενώ λεπταίνει προς την κορυφή .

Εναπόθεση σύρματος γύρω από το κορμό του δέντρου

Για να το πετύχουμε αυτό υπάρχουν 2 τρόποι . Ο πρώτος είναι , αν αφήσουμε ένα κλαδί να μεγαλώσει από τη βάση μέχρι να χοντρύνει ,και έπειτα το αφαιρούμε . Ενώ κατά το δεύτερο τρόπο θα πρέπει να τοποθετήσουμε ένα κομμάτι σύρματος γύρω από τον κορμό του δέντρου κάτω από την επιφάνεια του χώματος , σφίγγοντάς το αρκετά .

Το σύρμα θα αναγκάσει τον κορμό να παχύνει , όμως θα πρέπει να αφαιρεθεί ,όταν ο σκοπός μας έχει επιτευχθεί ,για να μην τραυματίσουμε τον κορμό .

XV. ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Παλιά τα bonsai τα γνωρίζαμε μονάχα μέσα από τις διάφορες ταινίες , τώρα όμως με την εξέλιξη του εμπορίου μπορούμε να έχουμε το δικό μας φυτό bonsai . Θα πρέπει φυσικά να επισημάνουμε τις ιδιαίτερα υψηλές τιμές για τις οποίες διακρίνονται τα φυτά αυτά , όταν εισάγονται από την Κίνα . Για αυτό πολλές φορές συναντούμε στην αγορά φυτά τα οποία δεν είναι αυθεντικά και φυσικά οι τιμές τους είναι φανερά πιο χαμηλές .

Όσο αφορά το εμπόριο αυτών των ιδιαίτερων φυτών γνωρίζουμε πως μόλις πρόσφατα έχει αρχίσει να αναπτύσσεται , δηλαδή βρίσκεται ακόμη σε νηπιακό στάδιο. Από έρευνες που έχουν γίνει έχει βρεθεί πως τα πρώτα bonsai ξεκίνησαν επίσημα να έρχονται στη χώρα μας από το 1991. Τα επόμενα χρόνια θα περίμενε κανείς να αυξηθεί ο βαθμός ζήτηση τους ώστε και οι ποσότητες των bonsai που θα εισάγονταν από τις ξένες χώρες θα ήταν μεγαλύτερες. Όμως κάτι τέτοιο δεν έγινε αντίθετα σε πολλές περιπτώσεις μειώθηκαν οι εισαγωγές και αυτό λόγω της μικρής ζήτησής τους από τους αγοραστές . Αυτό είναι συχνό φαινόμενο για τα αυθεντικά bonsai, ενώ την ίδια στιγμή τα μη αυθεντικά ζητούνται σε μεγάλες ποσότητες.

Επίσης λόγω της υψηλής τιμής τους ακόμη και του κόστους εισαγωγής τους πολλοί καλλιεργητές έχουν προσπαθήσει να ξεκινήσουν συστηματική καλλιέργειά τους . Όμως η καλλιέργεια των bonsai έχει πολλές δυσκολίες , όπως η μεγάλη χρονική διάρκεια ανάπτυξής τους , για αυτό και σύντομα αποθαρρύνθηκαν και αποσύρθηκαν από την προσπάθεια τους αυτή .

Σημαντικό είναι επίσης σε αυτό το σημείο να αναφέρουμε πως κατά το έτος 1993 είχε δημιουργηθεί υπό την επίβλεψη του κ. Βαϊόπουλου (γεωπόνου) ένα club δημιουργίας bonsai , το οποίο είχε πάρει μέρος στην έκθεση φυτών την οποία είχε

διοργανώσει η εταιρία ΟΑΣΗ . Η ιδέα της δημιουργίας ενός club για bonsai στην Ελλάδα ξεκίνησε από την Ιταλία , την οποία ο κ. Βαϊόπουλος επισκέπτεται συχνά .

Πρέπει να σημειωθεί πως κατά τα πρώτα χρόνια η συμμετοχή ήταν ιδιαίτερα μεγάλη , όμως με τον καιρό το ενδιαφέρον και ο ενθουσιασμός άρχισαν να μειώνονται με αποτέλεσμα το bonsai club να σταματήσει τη λειτουργία του . Αυτό προήλθε από την απογοήτευση των ατόμων που ασχολούνταν με τα φυτά αυτά , λόγω της ευαισθησίας τους κατά τη δημιουργία και τη διατήρησή τους .

Η κάμψη της κίνησης των bonsai δεν είναι φαινόμενο μόνο της χώρας μας , αλλά γενικότερα της Ευρώπης .

Η αξία τώρα των bonsai ποικίλλει ανάλογα με την ηλικία και το είδος των δέντρων . Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε πως το πεύκο και ο γιουνίπερος έχουν μεγαλύτερη αξία από ένα φικό ή ένα κυδωνίαστρο της ίδιας ηλικίας .

Ένα αρκετά καλό φυτό bonsai 4-5 χρόνων μπορεί να πουληθεί μέχρι και 8.000 δρχ. , ενώ μετά από ένα χρόνο το ίδιο φυτό μπορεί να προσφερθεί στην αγορά μέχρι και 12.000 δρχ. Συνήθως τα bonsai βρίσκονται στην τιμή των 40.000 δρχ. , ενώ 100.000 δρχ. κοστίζει ένα bonsai 25 χρόνων , το οποίο μετά από 5 χρόνια μπορεί να πουληθεί γύρω στις 150.000 δρχ. Εδώ ,όμως ,θα ήταν χρήσιμο να αναφερθεί πως στην αγορά κυκλοφορούν και φυτά τα οποία δεν είναι αυθεντικά και φυσικά καταλαβαίνουμε πως αναλογικά και οι τιμές τους θα είναι αισθητά πιο χαμηλές (ξεκινούν από 4.000 δρχ.) .

Αξίζει τέλος να αναφερθούμε και στα άτομα τα οποία ενδιαφέρονται πραγματικά να αποκτήσουν ένα τόσο ιδιαίτερο φυτό . Μπορούμε να διαχωρίσουμε τα άτομα αυτά σε δυο κατηγορίες , στην πρώτη κατατάσσουμε τα άτομα εκείνα που έχουν πάθος με τα φυτά αυτά και ενδιαφέρονται να εμπλουτίσουν τη συλλογή τους , από την άλλη πλευρά υπάρχουν και τα άτομα εκείνα που δεν ενδιαφέρονται πραγματικά για την αξία των φυτών αυτών , αλλά καλύπτουν μονάχα την περιέργεια και την επιθυμία τους να αποκτήσουν κάτι ξεχωριστό για το σπίτι τους .

• ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από όλα αυτά τα κεφάλαια προσπαθήσαμε να εξηγήσουμε πως τα bonsai δε συνιστούν κάποιο είδος δέντρου (όπως συνήθως πιστεύεται), αλλά έναν ιδιαίτερο τρόπο περιποίησης κάποιων δέντρων . Ελπίζω η μελέτη αυτή να έκανε κατανοητό με ποιο τρόπο θα μπορούσε κάποιος να ασχοληθεί με τον τομέα αυτόν .

Αυτή τη χρονική στιγμή η συστηματική καλλιέργεια καθώς και η εμπορική κίνηση των bonsai δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη και αυτό συμβαίνει αφ' ενός διότι το Ελληνικό κοινό δεν είναι πληροφορημένο επαρκώς για τα φυτά αυτά και αφ' ετέρου γιατί οι ιδιαίτερα υψηλές τους τιμές τα κάνουν ακόμη πιο απρόσιτα . Όμως αυτή η κατάσταση είναι δυνατόν να αλλάξει με την δημιουργία καλλιεργειών bonsai εδώ στην Ελλάδα και με την κατάλληλη πληροφόρηση .

Δεν είναι ακατόρθωτο κάποιος πολύ εύκολα να ξεκινήσει να ασχολείται με την δημιουργία bonsai , ως χόμπι , αλλά το χόμπι αυτό μετά από λίγο καιρό και μετά από περισσότερη εμπειρία είναι δυνατόν να μετατραπεί σε μόνιμη εργασία . Τα ιδιαίτερα αυτά φυτά με την κατάλληλη καθημερινή φροντίδα μπορούν να αποκτήσουν αρκετά μεγάλη αξία , η οποία και θα καταστήσει την επιχείρηση αυτή επικερδή .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βιβλίο : "bonsai culture"
της Leila Dhandra
- Βιβλίο : "Classic bonsai of Japan"
από το Nippon bonsai association
εκδ. οικ. KODANSHA International Tokyo and New York 1989
- Βιβλίο : "Successful bonsai growing"
του Peter D. Adams εκδ. οικ. Ward Lock 1995
- Βιβλίο : "The complete book of bonsai"
του Harry Tomlinson
εκδ. οικ. Porling Kindersley London 1990
- Βιβλίο : "Διακοσμητικά φυτά για το σπίτι και το γραφείο "
της Σύνθια Γουίτμαν
- Βιβλίο : "Κηπουρική για όλους"
εκδ. οικ. Αλκυων 1985
- Περιοδικό : "Γεωργία και ανάπτυξη"